

Project Management Consulting

društvo s ograničenom odgovornošću za izradu marketinških, financijskih i ekonomskih analiza i prognoza
Baštijanova 9, 51000 Rijeka, Ured: Riva Boduli 1/VI kat, Tel. (0)51 338 683, GSM 098 472 730, Fax. 051227 530
www.pmc-sailing.hr E-mail: pmc@ri.htnet.hr

PROJEKT UKUPNOG RAZVOJA OPĆINE SKRAD 2006. – 2011. SAŽETAK

Skrad, ožujak 2006. – srpanj 2006. godine

SADRŽAJ

Naziv	Str.
Riječ autora	3
Riječ načelnika Općine Skrad	4
A) Uvodni dio	5
1. Uvod	6
2. Partnerstvo privatnoga i javnog sektora	8
3. Razvojni problemi i razvojna ograničanja	12
4. Područni kapital	13
5. Financiranje razvoja JLS	31
6. JLS kao subjekt konkretnog razvoja gospodarstva	32
B) Razvoj gospodarstva – resursi i modeli razvoja	35
1. Razvoj poljoprivrede, proizvodnja hrane	38
2. Razvoj trgovine, ugostiteljstva, zimskog i ljetnog turizma, agro i seoskog turizma, te zdravstvenog turizma	43
3. Razvoj proizvodnih djelatnosti, obrtništva i servisnih djelatnosti	50
4. Razvoj šumarstva i lovnog gospodarstva	59
5. Razvoj intelektualnih, financijskih i drugih usluga	67
C) Financiranje ulaganja u projekte	76
D) Provedbeni plan PUR-a	76
E) Plan razvojne kampanje	82

RIJEČ AUTORA

Općina Skrad je pogranična brdsko planinska JLS koja se mora razvijati u smjeru održivog razvoja zimskog, ljetnog, izletničkog, seoskog, lovnog, ribolovnog, sportskog, zdravstvenog i kulturnog turizma, kao i u smjeru održivog razvoja poljoprivrede u sinergiji sa turizmom. Razvoj drvne industrije, drvoprerađivača, te ostalih povezanih obrtničkih, proizvodnih i servisnih djelatnosti se očekuje kroz kapacitete planiranih poslovnih zona u Podsteni/veliko Selce, Maloj Dobri i Gornjoj Dobri.

Za razvoj drvne industrije i drvoprerađivača, te zimskog, ljetnog, izletničkog, seoskog, lovnog, ribolovnog, sportskog, zdravstvenog i kulturnog turizma nisu potrebna velika sredstva i ulaganja. Najveća ulaganja su potrebna u kvalitetan management.

Radnici za potrebe turističkih i industrijskih - obrtničkih proizvodnih djelatnosti postoje kako u Općini Skrad, tako i u obližnjoj Ravnoj Gori, Vrbovskom, Delnicama i ostalim općinama Gorskog Kotara, Primorsko goranske i Karlovačke županije. Međutim u drvnoj industriji te u ostalim proizvodnim djelatnostima nedostaju visokostručni radnici koji su potrebni za razvoj u smjeru finalnih industrijskih proizvoda, stolarije, namještaja itd. Za razvoj zimskog, ljetnog, izletničkog, seoskog, lovnog, ribolovnog, sportskog, zdravstvenog i kulturnog turizma potrebna su ulaganja u doškoloвање domaćeg stanovništva - turističkih radnika iz svih zanimanja.

U razvoju poljoprivrede potrebno je najviše osloniti se na proizvodnju autohtonih ekoloških finalnih prehrambenih proizvoda, mesa, mliječnih proizvoda, meda, gljiva, itd, koji se mogu plasirati u turizmu Općine Skrad, šire regije Gorskog Kotara, Istre i Primorja, te u hrvatskim trgovačkim lancima.

Zaključno, prema rezultatima istraživanja i analize Projekta ukupnog razvoja Općine Skrad postoje preduvjeti za zaustavljanje negativnih gospodarskih i demografskih kretanja. Ubrzani razvoj Općine, povećanje gospodarskih aktivnosti, povećanje standarda lokalnog stanovništva i najznačajnije demografsku obnovu naselja na području Općine Skrad, može se osigurati jedino kroz razvoj turističke izletničke djelatnosti kao vodeće djelatnosti u sinergiji s poljoprivredom i proizvodnjom hrane, te postojećim obrtničkim i servisnim djelatnostima.

mr. oec. Miran Cofek, dipl. ing.

RIJEČ NAČELNIKA OPĆINE SKRAD

Prema mišljenju načelnika Općine Skrad postoje velike šanse za povećanje gospodarskih aktivnosti, povećanje standarda lokalnog stanovništva i najznačajnije demografsku obnovu naselja na području Općine Skrad, kroz razvoj turističke izletničke djelatnosti kao vodeće djelatnosti u suradnji s poljoprivredom i proizvodnjom hrane, te postojećim obrtničkim i servisnim djelatnostima.

Međutim načelnik Općine Skrad smatra da su najveće prepreke razvoju:

- prostorni planovi sa previše ograničenja i sa samo 20 % dozvoljene izgrađenosti,
- ima previše propisanih UPU-a koji su vrlo skupi i nedostižni za financiranje od strane malih općina
- spori razvoj i spora administracija državnih tvrtki guše razvoj Gorskog kotara.

Uspješnost realizacije Projekta ukupnog razvoja Općine Skrad 2006.-2011. značajno ovisi o provedbi slijedećih smjernica:

- prioritetna zadaća Općine Skrad treba biti stvaranje općih i infrastrukturnih preduvjeta, uz razmatranje mogućnosti kreditiranja poduzetnika-početnika u poljop. proizvodnji i obrtništvu
- iznalaženju poduzetničkog interesa za brži razvoj primarnih (objekti Šiljar, hotel Zeleni vir) i sekundarnih (kućna radinost) smještajnih kapaciteta
- poticajne mjere Općine Skrad moraju za cilj imati povećanje zapošljavanja lokalnog stanovništva i smanjenje odlaska mladih, što će u konačnici rezultirati i smanjenjem depopulacije
- razvoj gospodarstva poticati kroz edukaciju, marketing, olakšice i stručnu pomoć Poduzetničkog inkubatora
- ubrzanim tempom nastojati rješavati višegodišnje zaostajanje u razvoju infrastrukture (neizgrađeni adekvatni sustav kanalizacije kao i sustav odvodnje oborinskih voda, neuređenost cesta koja iznosi preko 68 %, loše održavanje uređenih lokalnih cesta i ulica)
- razvoj poslovne zone "Zeleno srce" pokušati riješiti u što je moguće kraćem roku
- nastojati realizirati što veći broj održivih projekata sa područja poljoprivrede (str. 105 PUR-a)
- što prije iskoristiti veliku šansu gospodarskog razvoja općine kroz kvalitetan razvoj zdravstveno-rekreativnog turizma zone Šiljar u konceptu cjelovitog - integralnog pristupa u kategoriji 4 zvjezdice
- nastaviti s daljnjim podizanjem nivoa kvalitete izletišta Vrajži prolaz i Zeleni vir

A) UVODNI DIO

1. UVOD

Istraživanju i izradi ovog dijela PUR-a prišlo se u prvom redu radi ispunjenja temeljne misije svakog stanovnika Općine Skrad: sukladan i brži gospodarski razvitak Općine Skrad u Primorsko Goranskoj županiji i u Republici Hrvatskoj.

Prilikom istraživanja i izrade studije postavljeni su slijedeći glavni ciljevi koji se moraju ispuniti u budućem razvoju Općine Skrad:

Kvalitativno:

- povećanje kvalitete života u Općini Skrad
- dugoročna sigurnost prihoda Općine Skrad
- dugoročna sigurnost prihoda gospodarstva Općine Skrad
- dugoročna sigurnost radnih mjesta u gospodarstvu Općine Skrad

Kvantitativno:

- povećanje prihoda Općine Skrad
- povećanje prihoda gospodarskih subjekata, pravnih i fizičkih osoba, u Općini Skrad
- povećanje zaposlenosti lokalnog stanovništva

Sadržaj istraživanja i analiza koje su provedene u ovoj studiji je:

- Uvod i definiranje istraživanja s ukratko opisanom misijom projekta, ciljevima, metodama istraživanja, financijskim metodama i prognozama.
- Istraživanje i analiza poslovanja gospodarstva Općine Skrad u zadnje 2 godine i prognoza poslovanja gospodarstva Općine Skrad po djelatnostima za razdoblje od 2006. do 2011. godine bez promjena u razvoju gospodarstva Općine Skrad. Područje istraživanja su bili gospodarski subjekti, pravne osobe: mala, srednja i velika poduzeća i obrtnici (fizičke osobe) u sadašnjim administrativnim granicama Općine Skrad.
- Prijedlog scenarija razvoja gospodarstva Općine Skrad,
  1. Razvoj poljoprivrede, proizvodnja hrane
  2. Razvoj trgovine, ugostiteljstva, zimskog i ljetnog turizma, agro i seoskog turizma, te zdravstvenog turizma
  3. Razvoj proizvodnih djelatnosti, obrtništva i servisnih djelatnosti

4. Razvoj šumarstva i lovnog gospodarstva
  5. Razvoj intelektualnih, financijskih i drugih usluga
- Istraživanje i analiza razvoja gospodarstva Općine Skrad za predložena razvojna scenarija za razdoblje od 2006. do 2011. godine.
  - Zaključci, preporuke i planovi realizacije promjena u gospodarstvu Općine Skrad

Ovaj dio PUR-a je temeljni dokument za donošenje općinske politike gospodarenja prostorom čija je uloga da dosegne kvalitativno i kvantitativno poboljšanje uvjeta života i poslovanja gospodarstva u Općini Skrad u slijedećih 6 godina.

Istraživanje i analize su napravljene prema znanstvenoj metodologiji strategijskog managementa i metodologiji izrade PUR-a usvojenoj od Uprave za regionalni razvoj Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka.

U studiji su korištene metode istraživanja tržišta, financijske metode i ekonomske prognoze koje su uobičajene kod analiza gospodarske opravdanosti investicija prema domaćoj i stranoj literaturi:

1. A. Bazala "Istraživanja vezana uz prodaju i distribuciju"
2. Kotler, P. "Marketing Management; Analysis, Planning and Control"
3. Manual for the Preparation of Industrial Feasibility Studies, UNIDO Vienna 1991.
4. Investing in Development, Warren C. Baum Stokes M. Tolbert, World Bank, Washington 1985
5. Guidelines for Project Appraisal, Arie Kuyvenhoven and L.B.M. Mennes, Government printing office, The Hague 1989

Za prikupljanje tržišnih informacija korištene su pismene, telefonske, intervju i statističko-informatičke metode istraživanja tržišta.

2. PARTNERSTVO PRIVATNOGA I JAVNOG SEKTORA

Kako je područje prostora Općine Skrad relativno malo razvojno ograničeno, politika razvoja Općine Skrad se može temeljiti kako na prodaji zemljišta tako i na zadržavanju vlasništva nad zemljištem i nekretninama kroz koncepciju investicijskog razvoja pomoću partnerstva privatnog i javnog sektora (JLS).

Javno privatno partnerstvo ili "JPP" je komercijalna suradnja javne institucije i privatnog partnera pod uvjetima u kojima privatni partner:

- dobiva imovinu javnog sektora na komercijalno korištenje, i/ili
- preuzima značajne financijske, tehničke i operativne rizike u svezi s obnašanjem institucionalne funkcije i/ili korištenja imovine javnog sektora, i
- ima korist od obnašanja institucionalne funkcije i/ili korištenja imovine javnog sektora, uz uvjet maksimiziranja ekonomsko-financijske koristi za javni sektor.

Motivi javnog sektora za JPP su:

- Nedostatna financijska sredstva za pokretanje novih investicija
- Efikasnija realizacija projekata
- Podjela rizika između javnog i privatnog sektora
- Poboljšanje kvalitete i efikasnosti usluga
- Dugoročna ekonomsko-financijska korist

Javno-privatno partnerstvo (JPP) podrazumijeva suradnju između tijela javne vlasti s privatnim sektorom, bilo na razini središnje ili lokalne zajednice, s ciljem zadovoljavanja neke javne potrebe.

U najširem smislu javno-privatno partnerstvo mogli bismo definirati kao skupinu zajedničkih inicijativa javnog sektora te privatnog profitnog i neprofitnog sektora, u kojima svaki subjekt donosi određene sredstva i sudjeluje u planiranju i odlučivanju.

Međutim, pod pojmom javno-privatno partnerstvo danas se u užem smislu podrazumijevaju kooperativni pothvati u sklopu kojih javni i privatni sektor udružuju resurse i stručna znanja kako bi, kroz prikladne alokacije resursa, rizika i nagrada, zadovoljili neku javnu potrebu. Primjenom različitih metoda, privatni sektor može uposliti svoje resurse i vještine u pružanju dobara i usluga koje tradicionalno osigurava država.

Suprotno ranijim konceptima, javno-privatno partnerstvo podrazumijeva da privatni sektor ne sudjeluje samo u realizaciji projekata nego i u procesu odlučivanja.

Javno-privatno partnerstvo uključuje široki spektar dionika predstavljajući privatni i javni sektor, kao i civilni sektor. JPP se temelji na logičnoj podlozi udruženih resursa, know-how vještinama i ekspertizi s namjerom unaprijeđenja pristupa informacijama, infrastrukture, uslugama i proizvodima. Globalizacija, decentralizacija i sve veće zanimanje za društvenu odgovornost poduzeća i investicije za siromašne promijenilo je percepciju odgovornosti razvoja između vlasti, poslovnog sektora i organizacija civilnog društva.

Svjetska iskustva ilustriraju važnost doprinosa uspješnog javno-privatnog partnerstva putem lokalnog razvoja – povećana socijalna kohezija, jeftinije korištenje resursa, poboljšano pružanje socijalnih usluga, promocija zapošljavanja i dobro upravljanje.

JPP uključuje široki spektar partnera, integrirajući nove oblike socijalnog dijaloga na lokalnoj razini, poznate u okviru različite terminologije uključujući „dijalog među dionicima“ ili „multi-partitno socijalno partnerstvo“. U stvari JPP i dijalog među dionicima zajednički pojačavaju procese. Oni su postali neophodan alat za lokalni razvoj.

Javno-privatno partnerstvo omogućuje (lokalnim) vlastima, poslovnom sektoru te organizacijama civilnog društva da poduzmu odgovornosti za razvoj i djeluju zajedno.

Prošireni socijalni dijalog među tim dionicima je neophodan za uspjeh javno-privatnog partnerstva. Njegovim uključivanjem javno-privatno partnerstvo jača i osnažuje socijalni dijalog, okrećući dijalog članova aktualnim partnerima i akterima razvoja. To je naročito korisno za inicijative lokalnog razvoja.

JPP možemo definirati kao vezu između predstavnika javnog i privatnog sektora kao i civilnog društva kako bi se postigli i zajedno implementirali zajednički identificirani ciljevi i aktivnosti.

Decentralizacija obvezuje lokalnu samoupravu da potraži efikasnije odgovore na svoje nove odgovornosti. Utemeljenje partnerstva s lokalnim poduzetnicima i organizacijama civilnog društva otkrivena je kao održiva opcija, sve dok omogućava udruživanje lokalnih resursa, znanja i ekspertize.

Važni „sastojci“ uspješnog javno-privatnog partnerstva su povjerenje, transparentnost i zajednički plan. To nije lako postići među partnerima koji nisu nužno naviknuti da se međusobno savjetuju. Zbog toga je socijalni dijalog bitan element i vitalni faktor uspjeha javno-privatnog partnerstva.

Socijalni dijalog omogućuje identifikaciju zajedničkih problema i stvaranje zajedničkih strategija za razvoj na državnoj ili lokalnoj razini.

Potreba za javno-privatnom suradnjom vjerojatno je izraženija na lokalnoj razini. Globalni trendovi (globalizacija, decentralizacija) postavljaju široki niz zahtjeva pred lokalne dionike. Na primjer, mnoga lokalna gospodarstva trebaju održavati svoju konkurentnost na globalnom tržištu. Poduzeća ne mogu sama podnijeti taj izazov te će se za podršku poslovnom okruženju i investicijskoj klimi trebati osloniti na lokalne vlasti i davatelje usluga. Također organizacije civilnog društva mogu doprinijeti nastojanjima održivog lokalnog ekonomskog razvoja kroz svoje aktivnosti usmjerene zaštiti isključenih grupa ili zaštiti okoliša.

U mnogim slučajevima lokalna dimenzija doprinosi dobrom funkcioniranju javno-privatnog partnerstva isto kao što:

- zemljopisna bliskost omogućava razmjenu informacija i suradnju
- dijeljenje iste povijesti i kulture stvara preduvjete za postizanje povjerenja i osjećaja sigurnosti temeljem mreže veza
- lakša se dostupnost i korištenje lokalnih informacija i znanja
- povjerenje, osobne veze i otvorenost povećavaju mogućnost za miran socijalni dijalog i provođenje procesa savjetovanja.

Uspješno javno-privatno partnerstvo tako doprinosi socijalnim i ekonomskim aspektima i zaštiti okoliša. JPP omogućava i/ili olakšava udruživanje resursa, znanja i ekspertize. Tako JPP može značajno povećati pristup širokom nizu osnovnih komunalnih usluga, servisa i proizvoda, pogotovo u siromašnim područjima. Osim toga, JPP može pridonijeti socijalnoj koheziji, socijalnoj inkluziji i zapošljavanju, poštujući radne standarde i regulativu zaštite okoliša te unaprijeđujući dobro upravljanje.

Šanse za uspjeh JPP na lokalnoj razini povećane su zbog zemljopisne i socio-kulturne bliskosti, kojima se olakšavaju veze temeljene na povjerenju, upotrebom lokalnog znanja i resursa i time, lokalnog udjela.

Potrebno je ipak naglasiti kako JPP nije „rješenje za sve“, već njegove mogućnosti i korist ovise o lokalnom kontekstu.

3. RAZVOJNI PROBLEMI I RAZVOJNA OGRANIČANJA

Razvojni problemi Općine Skrad (na temelju provedene ankete):

- demografski problemi - depopulacija
- nedostatak razvojnih planova i poduzetničkih inicijativa
- nedostatak izvora financiranja
- stagnacija razvoja gospodarstva
- nedostatak stručnjaka
- nezainteresiranost građana i poduzetnika
- nedostatak turističke infrastrukture – skijalište – ugostiteljski objekti
- izgradnja autoceste Rijeka – Zagreb je preusmjerila promet koji je išao kroz općinu Skrad
- neiskorišteni prirodni resursi
- zbrinjavanje otpada
- nedostatno istraživanje prirodnih fenomena
- naše stanovništvo se ne zapošljava u dovoljnoj mjeri
- vrlo slaba naseljenost – vrlo loša demografska slika
- nedovoljna gastronomska ponuda
- nedovoljni smještajni kapaciteti
- 90% neobrađene zemlje
- zastarjela mehanizacija
- zemlja pretežno u vlasništvu RH (neriješeni vlasnički odnosi)
- zemljišne knjige
- usitnjenost zemljišta
- nema/nedovoljno poslovnih partnera
- neosigurano tržište
- nepoznavanje onoga što nam integracijski procesi nose (EU) – prednosti i nedostaci

Razvojna ograničenja Općine Skrad:

- česte promjene zakonskih propisa
- Zakonodavstvo RH, npr. Zakon o poljoprivrednom zemljištu, i ostali
- neobjedinjavanje komparativnih prednosti jedinica LS i uklapanje u strategiju RH
- država ne ulaže dovoljno u infrastrukturu – pogranično područje i područje od posebne državne skrbi (komunalnu, socijalnu i poslovnu)

4. PODRUČNI KAPITAL

UVOD

Područje općine Skrad zaprema površinu od 53,85 km² i prostorno je jedna od manjih jedinica lokalne samouprave na području Primorsko - goranske županije, gdje čini samo 1,50% sveukupne kopnene površine te županije. Na području ove općine prema popisu iz 2001. godine je u 25 naseljenih samostalnih naselja živjelo 1.333 stanovnika, koji su činili samo 0,44% odgovarajućih stanovnika Primorsko - goranske županije. Prosječna gustoća naseljenosti iznosila je 24,7 stanovnika na km², što je bilo tri i više puta manje nego je bio prosjek Primorsko - goranske županije (84,8 st/ km²) ili hrvatski državni prosjek (77,5 st/km²).

Prostor općine Skrad, koji je predstavljao manji središnji i sjevero - istočni dio bivše općine Delnice, nalazi se na sjeveroistoku Primorsko - goranske županije, unutar koje graniči s nekoliko jedinica lokalne samouprave iz iste županije (duljina granice općine oko 44 km) i to na sjeveroistoku s općinom Brod Moravice, na istoku s Gradom Vrbovsko, na jugu s općinom Ravna gora te na zapadu s Gradom Delnice, čiji uski pojas od nekoliko naselja uz rijeku Kupu na sjeverozapadu dijeli općinu Skrad od Republike Slovenije, pa se zato i prostor ove općine može smatrati širim hrvatskim pograničnim područjem.

Osim slikovitosti krajolika, ali i pogodnih područja za rekreaciju (brojni vidikovci, planinaski vrhovi, livade, šume, planinarske staze, skijaški tereni, mogućnosti športskog ribolova i lova na divljač, podesno zemljište za golf igralište), na području općine Skrad svojim značenjem posebno se ističu prirodni fenomeni Zeleni vir, Vražji prolaz, Muževa hiža i drugi prirodni sadržaji.

Značajna prirodna pojava je Zeleni vir, krška pećina s izvorištem potoka Curka. Okomita, 70 m visoka stijena osovala se između dva strma šumovita obronka, a pri njezinu je dnu veličanstveni špiljski portal. S vrha stijene u dubinu se prelijeva potočić do otvora pećine. U pećini je predvorje visoko i široko oko 30 m.

U drugom dijelu pećine je malo jezero zelene boje (otuda ime), dobiveno izgradnjom betonske brane 1922. godine, radi opskrbe vodom hidroelektrane, koja se nalazi stotinjak metara niže (HE Munjara na 302 m n.v.).

Vražji prolaz je uski prosjek - kanjon među stotinjak metara visokim stijenama kojim se prolazi preko galerija i mostića usječenih u živu stijenu ispod koje teče potok Jasle. Put završava ispod ulaza u špilju Muževa hiža, koja se sastoji od vijugava podzemnog hodnika i dvorane u kojoj

ima zanimljivih kamenica od kojih su neke pune vode. U njoj su nađeni ostaci prapovijesne keramike.

Općinsko središte Skrad ima izuzetno pogodan položaj, smješteno na 703 m n.v. ispod Skradskog vrha (1043 m), odakle se vide dolina Kupe, okolni goranski planinski vrhovi, slovenske planine, te ostali okolni slikoviti krško šumoviti krajolik. Jedno od najznačajnijih mjesta stacionarnog turizma u Gorskom kotaru.

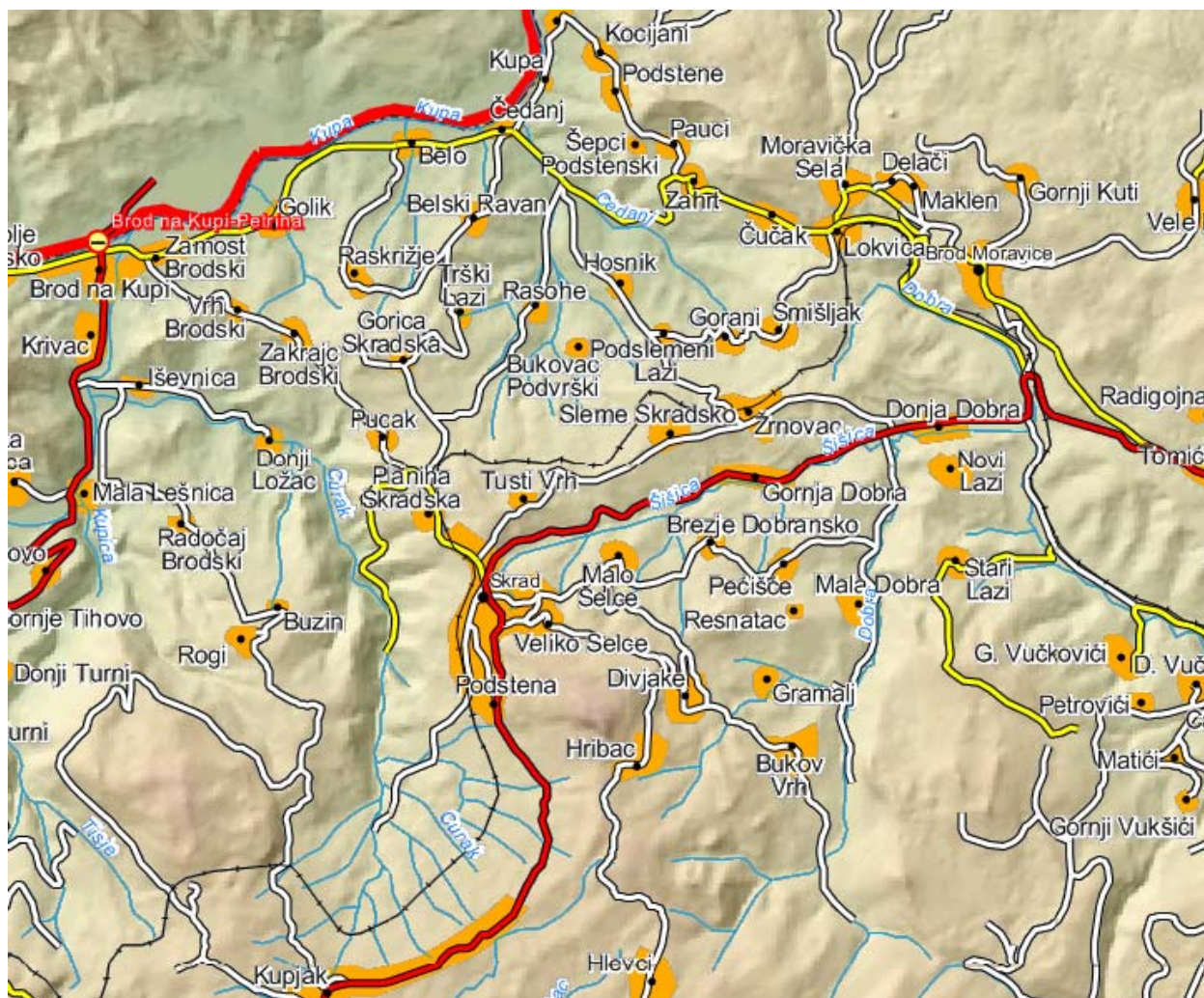
Nakon izgradnje Lujzijanske ceste podignuto konačište de potkraj XIX. stoljeća počeo se razvijati u planinsko odmaralište i oporavilište. Danas raspolaže s hotelom "Zeleni vir", apartmanima i privatnim obiteljskim smještajem, restauracijom i drugim ugostiteljskim sadržajima te raznim uslužnim i rekreacijskim objektima i sadržajima (skijaški tereni, kuglana, igrališta, zdravstvena ambulanta, trgovine i drugo).

Općina Skrad je u širem smislu pogranično područje (područje uz državnu granicu) od posebnog državnog interesa s mogućnostima razvijanja pograničnog gospodarstva. To je i krško brdsko – planinsko područje (iznad 300 m nadmorske visine), tipično je ruralno ili prijelazno područje bez pravih gradskih naselja, izrazito je slabo naseljeno, depopulacijsko i emigracijsko područje, pa zato sa svim problemima i ograničenjima u razvoju koji iz svega toga proizlaze.

Svako gospodarsko iskorištavanje ovog područja obvezno zahtjeva brigu o zaštiti prirodnih vrijednosti, prirode i okoliša. To se odnosi i na sve prirodne i od ljudi stvorene krajolike, kako bi se sačuvala šuma od pretjerane sječe i propadanja, poljodjelske površine od poplava, klizanja i drugih neagrarnih namjena, naselja i građevinska područja od neracionalne i neekonomične izgradnje, dok kod eksploatacije kamena te svakog drugog iskorištavanja treba paziti da ne dođe do devastacije krajolika.

Posebna se pažnja treba posvetiti očuvanju stajaćih, tekućih i podzemnih voda od zagađenja, jer se ta voda koristi ili može koristiti kao pitka i tehnološka voda za potrebe stanovnika, životinja, poljodjelskih kultura i industrije na ovom i znatno širem području, a služi i u rekreacijsko - turističke svrhe.

Treba podržavati na čitavom području općine Skrad takve programe gospodarskog razvitka raznih usmjerenja (poljodjelstvo, stočarstvo, šumarstvo, industrija, obrt, razne usluge, turizam, rekreacija i sl.), među kojima su najpoželjnije brojne manje poduzetničke inicijative najviše vezane za vrijednosti i pogodnosti ovog prostora, za njegove komparativne prednosti, uključujući turizam i pogranično gospodarstvo, koje će se uklopiti u prirodni i kultivirani ambijent prema načelima održivog razvitka i voditi računa o usklađenom razvoju i uređenju prostora.

STANOVNIŠTVO

Prema rezultatima posljednjeg službenog popisa stanovništva iz 2001. godine na području općine Skrad u 32 samostalna naselja živjelo je 1.333 stanovnika, pa je prosječna gustoća naseljenosti iznosila samo 24,74 stanovnika na km².

Prosječna veličina naselja u općini Skrad prema popisu iz 2001. godine je iznosila 41,66 stanovnika, odnosno bez općinskog središta Skrad i sedam naselja bez stanovnika (Bukovac podvrški, Gramalj, Mala Dobra, Podslemeni lazi, Resnatac, Trški lazi i Vrh brodski) samo 20,71 stanovnika. Dakle, samo je 6 naselja imalo više stanovnika nego je bila općinska prosječna veličina naselja, a čak 14 naselja je imalo manje stanovnika nego je bio njihov prosjek (bez općinskog središta).

GOSPODARSTVO

Na razvitak gospodarstva presudno je značenje imao povoljan zemljopisno-prometni položaj. Dosadašnja izgradnja proizvodnih kapaciteta, objekata prometa i infrastrukture, te naselja nastala je kao posljedica prolaza glavnih državnih okosnica razvoja: srednjoeuropskog pravca (Rijeka-Zagreb-Podunavlje).

Opći negativni trendovi gospodarskih prilika (pad zaposlenosti i sl.) imaju odraza i na prostor Općine Skrad. Današnji prosjek, od oko 400 zaposlenih, pokazuje umjereno smanjenje u odnosu na 1995. godinu kada je bilo 511 zaposlenih.

Na prostoru Općine posluju sljedeći gospodarski subjekti:

VRSTA DJELATNOSTI	IME TVRTKE	SJEDIŠTE
TVRTKE		
Lokalna samouprava	Općina Skrad	Skrad
Elektrodistribucija	HEP «Elektroprimorje» Rijeka	Skrad
Uzgoj i eksploatacija šuma	Šumarija Skrad	Skrad
Eksploatacija šuma	Sječa i izvlačenje drva vl. Damir Podnar	Hlevci
Autoprijevoz	Autoprijevoznik vl. Jadranko Mulc	Skrad
HEP	pogon Tribalj HEP Zeleni Vir Zeleni	Vir
Hrvatske pošte	Poštanski ured Skrad	Skrad
Trgovina naftnim derivatima	INA Benzinska postaja Skrad	Skrad
Trgovina	Dolowil Lujzijana Metalik bonsaj Mercator Nanos	Skrad
Pekara	Želimir Delač Skrad	Skrad
Pretovar u željezničkim stanicama	HŽ sekcija za održavanje	Skrad
Poduzetništvo	PINS Poduzetnički inkubator	Skrad
Uzgoj peradi	«M&M»	Skrad
Ugostiteljstvo	Hotel i restoran «Zeleni Vir»	Skrad
Ostale ugostiteljske usluge	Izletnički dom «Zeleni Vir» bistro «Amadeus», gostionica «Delač» Caffè bar «Goga» i «Stop»	Skrad
Školstvo	Osnovna škola Skrad	Skrad
Zdravstvo	Ambulante i ljekarna Skrad	Skrad
Stolarska radiona	Igor Bukovac DAAF Divjake	Skrad
Sport	Kuglana	Skrad

Popis društava – pravnih osoba:

Daaf d.o.o.
Gorje d.o.o.
Ingro d.o.o.
Instal Crnković d.o.o.
Joos d.o.o.
Lescro
Metalik Bonsai d.o.o.
Octa d.o.o.
PINS
Poky d.o.o.
ROG
Tonizagi d.o.o
Turistička zajednica Skrad
Žaga

Popis obrtnika:

Rbr	OBRT
1	OBRT ZA PRIJEVOZ I ŠUMARSKE USLUGE "MULC", JADRANKO MULC, SKRAD, JOSIPA BLAŽEVIĆA-BLAŽA 22 51311 SKRAD, SKRAD SKRAD, JOSIPA BLAŽEVIĆA-BLAŽA 22
2	STOLARSKA RADIONICA 51311 SKRAD, SKRAD SKRAD, IVANA RIBARA 14
3	SPIDER VIDEOTEKA 51311 SKRAD, SKRAD SKRAD, IVANA RIBARA 5
4	MESNICA 51311 SKRAD, SKRAD SKRAD, GORANSKA 1
5	ZANATSKA RADNJA 51311 SKRAD, SKRAD SKRAD, TUŠKA 14
6	MESARSKI OBRT MESNICA "GRGURIĆ" 51311 SKRAD, SKRAD SKRAD, IVANA RIBARA 18
7	TRGOVAČKI OBRT " VOĆARNA " ISEN BEĐETI, SKRAD, GORANSKA BB 51311 SKRAD, SKRAD SKRAD, GORANSKA BB
8	"NOPAN" ELEKTRIČARSKI RADOVI, ZLATKO GRGURIĆ, SKRAD, ŠKOLSKA 15 51311 SKRAD, SKRAD SKRAD, ŠKOLSKA 15
9	FRIZERSKI OBRT " TEA ", JAVORKA LJUBIČIĆ, SKRAD, JOSIPA BLAŽEVIĆA - BLAŽA 12 51311 SKRAD, SKRAD SKRAD, JOSIPA BLAŽEVIĆA - BLAŽA 12
10	OBRT ZA SJEČU I VUČU DRVNIH SORTIMENATA " DRAGAN ", DRAGAN VUJINOVIĆ, SKRAD, PODSTENA 7 51311 SKRAD, SKRAD SKRAD, PODSTENA 7

11	OBRT ZA IZRADU SVIJEĆA "DIM", DANIJEL BELJAN, SKRAD, TUŠKA 17 51311 SKRAD, SKRAD SKRAD, TUŠKA 17
12	OBRT ZA UGRADNJU STOLARIJE "VIMONT", IVICA VANČINA, SKRAD, GORANSKA 13 51311 SKRAD, SKRAD SKRAD, GORANSKA 13
13	UGOSTITELJSKO-TRGOVAČKI OBRT "POKY", ANTUN ABRAMOVIĆ, SKRAD, JOSIPA BLAŽEVIĆA BLAŽA 7 51311 SKRAD, SKRAD SKRAD, JOSIPA BLAŽEVIĆA BLAŽA 7
14	OBRT ZA RAČUNALNE DJELATNOSTI "D & S", DAVORIN JURKOVIĆ, SKRAD, GORANSKA 4 51311 SKRAD, SKRAD SKRAD, GORANSKA 4
15	OBRT ZA IZNAJMLJIVANJE VIDEOKASETA " HIT " , KRISTINA RUBINIĆ, SKRAD, ŠKOLSKA 7 51311 SKRAD, SKRAD SKRAD, ŠKOLSKA 7
16	OBRT ZA OBRADU DRVA "PAVROV", SLAVKO CRNKOVIĆ, SKRAD, BUKOV VRH 40 51311 SKRAD, SKRAD SKRAD, BUKOV VRH 40
17	UGOSTITELJSKI OBRT "DELAČ", BISERKA DELAČ, SKRAD, I.G. KOVAČIĆA 1 51311 SKRAD, SKRAD SKRAD, I.G. KOVAČIĆA 1
18	TRGOVAČKI OBRT "ROBI", ROBERT BELJAN, SKRAD, ŠUBETOV MOST 2 51311 SKRAD, SKRAD SKRAD, ŠUBETOV MOST 2
19	TRGOVAČKI OBRT "ZANA", MELANIJA GRBAC, SKRAD, JOSIPA BLAŽEVIĆA-BLAŽA 8A 51311 SKRAD, SKRAD SKRAD, JOSIPA BLAŽEVIĆA-BLAŽA 8A
20	UGOSTITELJSKI OBRT "GOGA", GORDANA RAČKI, SKRAD, IVANA RIBARA 1 51311 SKRAD, SKRAD SKRAD, IVANA RIBARA 1

Popis poljoprivrednih gospodarstava:

Grešel
Grgurić
Jauk
Jurković
Mahmić
Kenda
Jerbić
Srkoč
Šporčić
Štimac
Žagar

ISTRAŽIVANJE I ANALIZA POSLOVANJA GOSPODARSTVA OPĆINE SKRAD U ZADNJE 2 GODINE I PROGNOZA POSLOVANJA GOSPODARSTVA OPĆINE SKRAD ZA RAZDOBLJE OD 2006. DO 2011. GODINE BEZ PROMJENA U SADAŠNJOJ POLITICI RAZVOJA

OSNOVNI POKAZATELJI O GOSPODARSTVU OPĆINE SKRAD

U Općini Skrad 2006. godine posluje 12 pravnih osoba i 20 obrta sa sjedištem na području općine. U posljednjih nekoliko godina prestalo je sa radom 40 poduzetnika, od čega 30 obrtnika.

Općina Skrad – rang lista poduzeća:

Najbolji (novostvorena vrijednost)

1. DAAF, Skrad
2. PINS, Skrad
3. TONIZAGI, Skrad

Najveći (ukupni prihodi)

1. DAAF, Skrad
2. LESCRO, Skrad
3. ŽAGA, Skrad

Najproduktivniji

1. PINS, Skrad
2. DAAF, Skrad
3. TURISTIČKA ZAJEDNICA OPĆINE SKRAD, Skrad

Najveći poslodavci

1. DAAF, Skrad
2. TONIZAGI, Skrad
3. PINS, Skrad

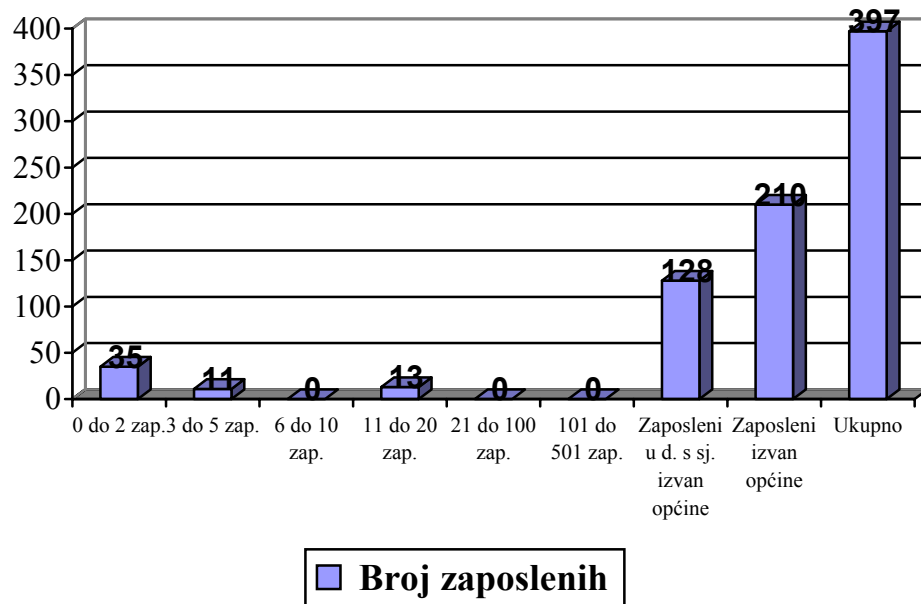
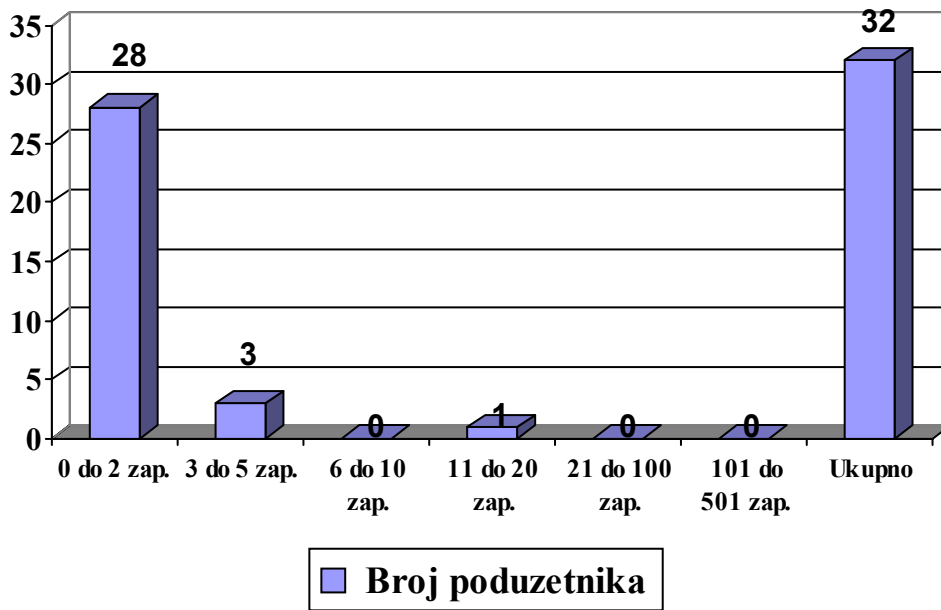

Redosljedni popisi zasnivaju se na dostupnim podacima iz 2005. godine.

Broj poduzetnika i broj zaposlenih:

Kriterij:	Broj poduzetnika	Broj zaposlenih
0 do 2 zap.	28	35
3 do 5 zap.	3	11
6 do 10 zap.	0	0
11 do 20 zap.	1	13
21 do 100 zap.	0	0
101 do 501 zap.	0	0
Zaposleni u tvrtkama sa sjedištem izvan područja Općine Skrad		128
Zaposleni u tvrtkama na lokacijama izvan područja Općine Skrad		210
Ukupno	32	397

Izvor: FINA, ZAPI, Općina Skrad

Iz gornjih podataka, tablica i dijagrama vidljivo je da broj zaposlenih Općine Skrad (397) nije dovoljan u odnosu na broj stanovnika 1333, ali isto tako pokazuje da je relativno dobar prema podacima okolnih općina Gorskog kotara.

Naročito zabrinjava podatak da je broj zaposlenih kod tvrtki sa sjedištem u Općini Skrad vrlo mali i iznosi samo 17.4 % ukupno zaposlenih, te podatak da je veliki broj poduzetnika - obrtnika prestalo sa radom.

Zastupljenost proizvodnih djelatnosti, proizvodnje hrane, usluga smještaja i ugostiteljstva, te poljoprivrednih i drugih uslužnih djelatnosti je u financijskim rezultatima mala i nedovoljna za sukladan razvoj Općine Skrad kao i za veću zaposlenost stanovništva.

Stoga Općina Skrada mora u prvom redu nuditi poticajne mjere za osnivanje svih vrsta proizvodnih i uslužnih djelatnosti, poljoprivrednih i turističkih djelatnosti kako u poduzetničkim i turističkim zonama tako i na cijelom području Općine Skrad, a u cilju većeg zapošljavanja lokalnog stanovništva i smanjenja odlaska mladih u veće gradove i u inozemstvo.

FINANCIJSKA ANALIZA STANJA GOSPODARSTVA - PRAVNIH OSOBA SA SJEDIŠTEM NA PODRUČJU OPĆINE SKRAD

Ocjenjivanje poslovne i razvojne sposobnosti pravnih osoba Općine Skrad temelji se na podacima iz proteklih razdoblja 2004. i 2005. godine.

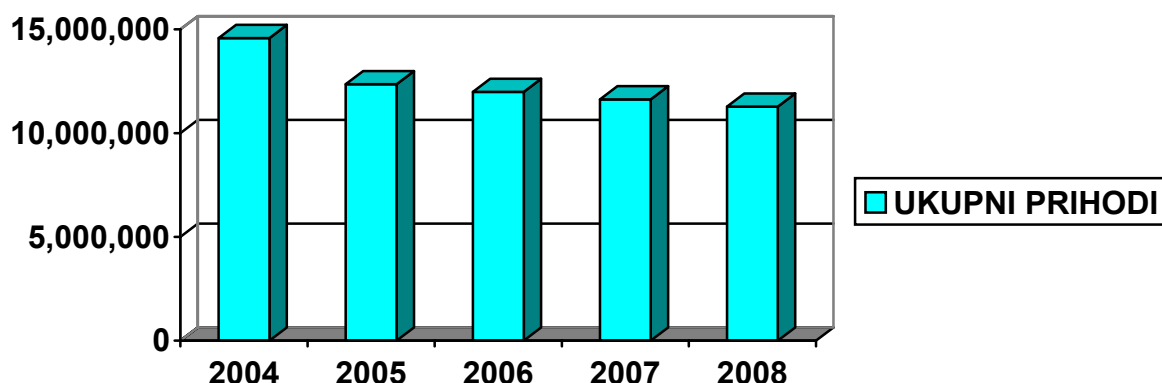
Izvor podataka za izračun odabranih pokazatelja u cilju utvrđivanja učinkovitosti tekućeg poslovanja, sposobnosti stvaranja vlastitih sredstava za buduća ulaganja, značajki ljudskog potencijala, jesu financijski podaci iz FINE to jest njezine agencije ZAPI i iz Statističkih godišnjaka 2004. i 2005. godine. Financijski podaci za ocjenjivanje izraženi su u tekućim cijenama. Zbog zanemarive stope inflacije u promatranom vremenskom periodu nije se išlo na svođenje tekućih cijena na cijene iz određenog vremena.

UKUPNI PRIHODI I MATERIJALNI TROŠKOVI

Prema rezultatima istraživanja u slijedećoj tablici su prikazani prihodi 2004. i 2005. godine te projekcija prihoda od 2006. do 2008. godine za projeciranu stopu pada prihoda od 3 % godišnje.

u kunama

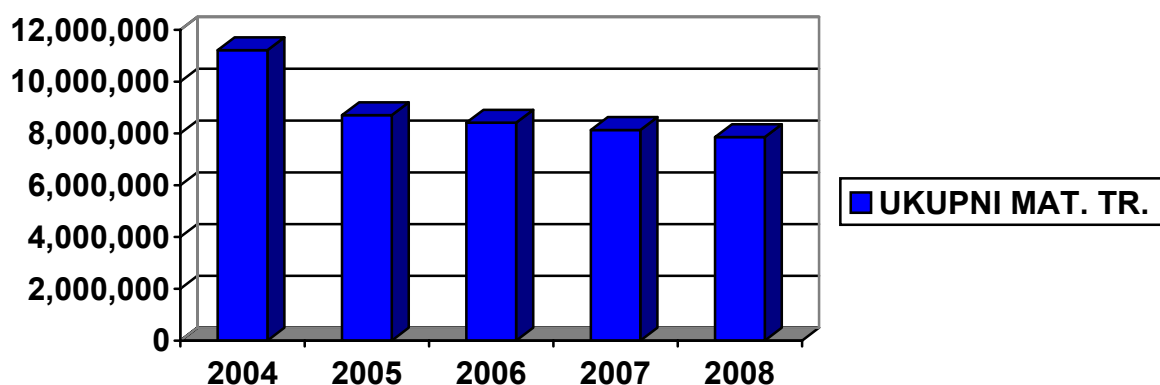
Naziv	2004	2005	2006	2007	2008
UKUPNI PRIHODI	14,578,100	12,357,440	11,986,717	11,627,115	11,278,302

Prema rezultatima istraživanja u slijedećoj tablici su prikazani materijalni troškovi 2004. i 2005. godine te projekcija troškova od 2006. do 2008. godine uz projeciranu stopu pada prihoda od 3 % godišnje.

u kunama

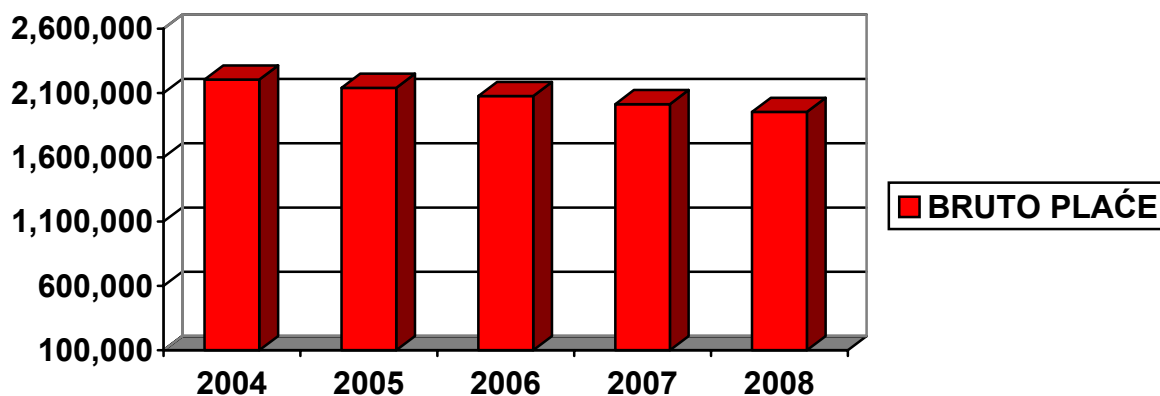
Naziv	2004	2005	2006	2007	2008
Materijalni troškovi	11,212,944	8,703,900	8,413,983	8,132,763	7,859,980

Prema rezultatima istraživanja u slijedećoj tablici su prikazani troškovi bruto plaća 2004. i 2005. godine te projekcija troškova bruto plaća od 2006. do 2008. godine za projeciranu stopu pada od 3 % godišnje.

u kunama

Naziv	2004	2005	2006	2007	2008
Bruto plaće	2,204,406	2,140,200	2,075,994	2,013,714	1,953,303

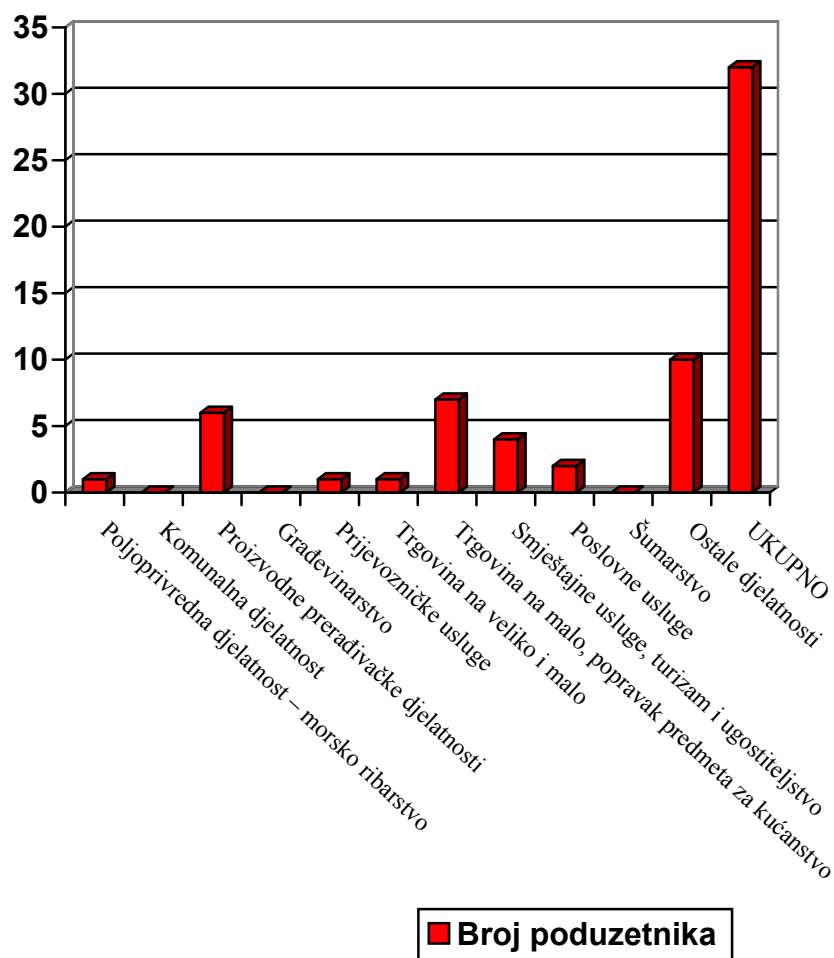

Struktura poduzetnika – pravnih osoba i obrtnika po djelatnostima:

Djelatnost	Broj poduzetnika
Poljoprivredna djelatnost	1
Komunalna djelatnost	0
Proizvodne prerađivačke djelatnosti	6
Građevinarstvo	0
Prijevozne usluge	1
Trgovina na veliko i malo	1
Trgovina na malo, popravak predmeta za kućanstvo	7
Smještajne usluge, turizam i ugostiteljstvo	4
Poslovne usluge	2
Šumarstvo	0
Ostale djelatnosti	10
UKUPNO	32

Izvor: FINA, ZAPI

Zastupljenost proizvodnih, djelatnosti proizvodnje hrane, usluga smještaja i ugostiteljstva, te poljoprivrednih i drugih uslužnih djelatnosti je mala i nedovoljna za sukladan razvoj Općine Skrad kao i za veću zaposlenost stanovništva.

Stoga Općina Skrad mora u prvom redu nuditi poticajne mjere za osnivanje svih vrsta proizvodnih i uslužnih djelatnosti, poljoprivrednih (proizvodnja hrane) i turističkih djelatnosti kako u Poduzetničkim zonama i u turističkim zonama tako i na cijelom području Općine Skrad, a u cilju većeg zapošljavanja lokalnog stanovništva i smanjenja odlaska mladih u veće gradove i u inozemstvo.

Prognoza poslovanja gospodarstva Općine Skrad za razdoblje od 2006. do 2011. bez promjena u sadašnjoj politici razvoja napravljena je na temelju postojećeg poslovanja prošlih razdoblja te bez promjena u sadašnjoj politici gospodarenja prostorom.

RAČUN DOBITI U '000 KUNA

Razdoblja	2006	2007	2008	2009	2010	2011
1. Ukupni prihod	11,987	11,627	11,278	10,940	10,612	10,293
2. Ukupni rashodi	11,450	11,178	10,905	10,671	10,385	10,108
2.1. Rashodi poslovanja	11,450	11,178	10,905	10,671	10,385	10,108
2.1.1. Materijalni troškovi	8,414	8,133	7,860	7,624	7,395	7,174
2.1.2. Amortizacija	960	1,032	1,092	1,152	1,152	1,152
2.1.3. Bruto plaće	2,076	2,014	1,953	1,895	1,838	1,783
2.2. Financijski rashodi	0	0	0	0	0	0
3. Bruto dobit	537	449	373	269	226	185
Nagrade, neoporezive naknade	0	0	0	0	0	0
Dobit, temelj za porez na dobit	537	449	373	269	226	185
4. Porez na dobit	0	0	0	0	0	0
5. Neto dobit	537	449	373	269	226	185
6. Rezerve	0	0	0	0	0	0
7. Dividende	0	0	0	0	0	0
8. Zadržana dobit	537	449	373	269	226	185
Zadržana dobit, kumulativ	537	985	1,358	1,627	1,854	2,039
Bruto dobit / uk. prihod	4.48%	3.86%	3.31%	2.46%	2.13%	1.80%
Neto dobit / uk. prihod	4.48%	3.86%	3.31%	2.46%	2.13%	1.80%
Neto dobit / vlastita sredstva	4.16%	3.29%	2.59%	1.87%	1.57%	1.29%
Neto dobit + kamate / ukupna invest.	4.16%	3.29%	2.59%	1.87%	1.57%	1.29%

PROGNOZA RENTABILNOSTI POSLOVANJA PRAVNIH OSOBA SA SJEDIŠTEM NA PODRUČJU OPĆINE SKRAD BEZ PROMJENA U SADAŠNJOJ POLITICI RAZVOJA

Prognoza rentabilnosti poslovanja gospodarstva na području Općine Skrad je izračunata na temelju interne stope rentabilnosti.

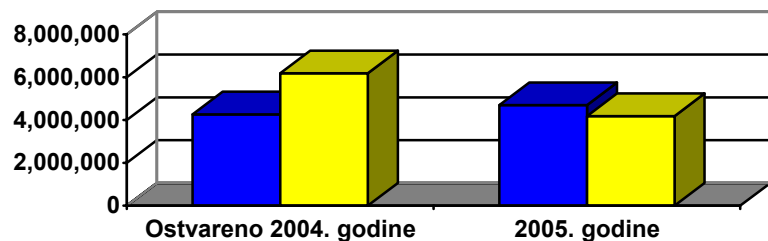
1. RAZDOBLJE POVRATA ULAGANJA:	—
1. NETO SADAŠNJA VRIJEDNOST ULAGANJA ZA DISKONTNU STOPU OD 2 %	689,171 kuna
3. INTERNA STOPA RENTABILNOSTI:	3.13 %

Interna stopa rentabilnosti gospodarstva Općine Skrad je 3.13 %.

Iz analize je vidljiva stagnacija – negativni rezultati poslovanja gospodarstva Općine Skrad bez promjena u sadašnjoj politici razvoja, naročito smanjenje ukupnog prihoda i zapošljavanja, kao rezultat depopulacije i smanjenja broja aktivnog stanovništva.

PODRUČNI KAPITAL – PRORAČUN OPĆINE SKRAD

Račun iz rač. plana	OPIS	Ostvareno 2004. godine	2005. godine	Index (5/4 * 100)
1	2	4	5	6
6	PRIHODI POSLOVANJA (AOP 002+038+052+065+080+093)	4,249,840	4,679,739	110.12
61	Prihodi od poreza (AOP 003+012+018+024+031+034)	2,636,804	2,660,882	100.91
62	Doprinosi (AOP 039+044+049)			
63	Pomoći iz inozemstva (darovnice) i od subjekata unutar opće države (AOP 053+056+059+062)	620,085	1,204,450	194.24
64	Prihodi od imovine (AOP 066+075)	166,135	167,067	100.56
65	Prihodi od administrativnih pristojbi i po posebnim propisima (AOP 081+086)	576,666	647,040	112.20
66	Ostali prihodi (AOP 094+098+106+109)	250,150	300	0.12
3	RASHODI POSLOVANJA (AOP 114+126+154+171+179+189+196)	2,511,691	3,804,688	151.48
31	Rashodi za zaposlene (AOP 115+120+122)	457,654	376,154	82.19
32	Materijalni rashodi (AOP 127+131+138+148)	1,512,740	2,318,176	153.24
34	Financijski rashodi (AOP 155+160+166)	45,449	149,633	329.23
35	Subvencije (AOP 172+175)	150,112	440,116	293.19
37	Naknade građanima i kućanstvima na temelju osiguranja i druge naknade (AOP 190+193)	50,459	69,689	138.11
38	Ostali rashodi (AOP 197+200+203+208+211+214)	295,277	450,920	152.71
	Ukupni rashodi poslovanja (AOP 113-220 ili 113+221)	2,511,691	3,804,688	151.48
	VIŠAK PRIHODA POSLOVANJA (AOP 001-222)	1,738,149	875,051	50.34
	MANJAK PRIHODA POSLOVANJA (AOP 222-001)			
7	Prihodi od prodaje nefinancijske imovine (AOP 230+242+274+278)	11,993	9,950	82.97
4	Rashodi za nabavu nefin. imovine (AOP 282+296+330+336+339)	3,574,639	289,238	8.09
8	Primici od financijske imovine i zaduživanja	5,470	7,881	144.08
5	Izdaci za financijsku imovinu i otplate zajmova	95,741	94,864	99.08
	VIŠAK PRIHODA OD NEFINANCIJSKE IMOVINE (AOP 229-281)	0	0	
	MANJAK PRIHODA OD NEFINANCIJSKE IMOVINE (AOP 281-229)	3,562,646	279,288	7.84
92212	Višak prihoda od nefinancijske imovine - preneseni	0	0	
92222	Manjak prihoda od nefinancijske imovine - preneseni	0	0	
	UKUPNI PRIHODI (AOP 001+229)	4,267,303	4,697,570	110.08
	UKUPNI RASHODI (AOP 222+281)	6,182,071	4,188,790	67.76
92211	Višak prihoda poslovanja - preneseni	2,180,262	265,494	12.18
92221	Manjak prihoda poslovanja - preneseni	0	0	
	UKUPAN VIŠAK PRIHODA (AOP 355-356)	265,494	774,274	291.64
	UKUPAN MANJAK PRIHODA (AOP 356-355)			

■ UKUPNI PRIHODI (AOP 001+229) ■ UKUPNI RASHODI (AOP 222+281)

Iz gornje analize i tablica može se zaključiti da su gospodarski pokazatelji iz godine u godinu sve lošiji i skromniji, te da su potencijali za razvojna ulaganja od lokalnih društava i proračuna Općine Skrad nedovoljni za ukupni razvoj Općine Skrad.

Stoga se u ukupnom razvoju Općine Skrad treba osloniti u prvom redu na europske i hrvatske fondove za razvoj te na javno privatno partnerstvo sa domaćim i inozemnim ulagačima.

5. FINANCIRANJE RAZVOJA JLS

Financiranje razvoja Općine Skrad se preporuča iz slijedećih izvora:

- u prvom redu iz nepovratnih sredstava Županije, fondova Ministarstva Republike Hrvatske i iz fondova EU
- vlastitim sredstvima i sklapanjem javno privatnog partnerstva

Modeli i programi financiranja:

I) Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka, Uprava za regionalni razvoj

Projekt "Integralni razvoj lokalne zajednice (EIB II)

Program «Poticaj za uspjeh»

II) Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva

Projekt izgradnje poduzetničkih zona u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave za 2006. godinu - fond od 95 milijuna kuna:

III) Programi predpristupnih fondova:

Europska je unija kao pomoć za pripremu zemalja srednje i istočne Europe za članstvo u Europskoj uniji osnovala tri programa PHARE, ISPA i SAPARD, tzv. pretpristupne programe.

Program PHARE se koncentrira na izgradnju institucija, sudjelovanje u programima zajednice, ekonomsku i socijalnu koheziju i industrijsko restrukturiranje. Program SAPARD se bavi modernizacijom poljoprivrede i ruralnim razvojem, a ISPA podržava infrastrukturne projekte u području prometa i zaštite okoliša.

PROGRAMI ZAJEDNICE

6. JLS KAO SUBJEKT KONKRETNOG RAZVOJA GOSPODARSTVA

Opći ciljevi rada JLS u projektu razvoja postavljeni su poštujući načela postavljanja ciljeva, i to:

- Specifičnost i mjerljivost - ciljevi su postavljeni u kvalitativnim i kvantitativnim veličinama te se mogu mjeriti. Imaju motivacijsku snagu te njihova definiranost omogućava mjerenje progressa u njihovom ostvarenju.
- Izazovnost ali realističnost – ciljevi su izazovni ali ne i nerazložno teški. Postavljeni su na temelju postojećih resursa.
- Definiranost vremenskog razdoblja – ciljevi su specificirani za vremensko razdoblje u kojemu će biti ostvareni.
- Obuhvaćenost područja ključnih rezultata – postavljeni su za svaki aspekt ponašanja odnosno za sve grupe poslova i aktivnosti JLS.

Opći ciljevi JLS kao subjekta konkretnog razvoja gospodarstva su:

1. Postići viši stupanj decentralizacije, dekoncentracije te regionalizacije i demokratizacije. Viši stupanj regionalizacije ostvarit će se kroz usklađenje regionalnog sustava sa sustavom Europske unije, a institucije regionalnog planiranja u najvećoj mogućoj mjeri koristiti za provedbu regionalne politike zapošljavanja. Viši stupanj demokratizacije odnosi se na jačanje regionalne i lokalne samouprave kao i uspostavu dobre suradnje s Državom i županijom, te otvaranje JLS prema javnosti kako bi javnost bila partner u suodlučivanju.
2. Podići kvalitetu života i stabilnost egzistencije svih građana JLS. Cilj se odnosi na postizanje veće stope zaposlenosti i aktivnosti stanovništva i na njihovu višu kvalifikacijsku strukturu, čime se ostvaruje veća mogućnost zarade i viši standard. Istovremeno ovaj cilj obuhvaća višu razinu usluga svih društvenih djelatnosti i u potpunosti očuvan okoliš.
3. Ubrzati održivi ekonomski razvoj što podrazumijeva snažan razvitak gospodarstva, povećanje ukupne vrijednosti bruto domaćeg proizvoda, dobiti i izvoza te stvaranje uvjeta za ostvarenje novih inicijativa i poticanje malog i srednjeg poduzetništva. Cilj također obuhvaća stvaranje povoljnog okruženja za samostalan i kreativan rad malih i srednjih poduzetnika kao i mladih kadrova čije se znanje i sposobnosti mogu bolje iskoristiti.

4. Postati i ostati ekološka JLS što je deklarativno prihvaćeno opredjeljenje, no potrebno je i kontinuirano promicati usklađivanje gospodarstva i socijalnog statusa stanovništva s očuvanjem okoliša. Visok stupanj postojeće očuvanosti prostora daje mogućnost da se preostali problemi zaštite okoliša riješe na odgovarajući način. To podrazumijeva planiranje, praćenje, sprječavanje, ograničavanje i uklanjanje nepovoljnih utjecaja na okoliš te zaštitu iznimno vrijedne prirode.
5. Uspostaviti institucionalni okvir za provođenje procesa održivog razvoja.
6. JLS znanja i visoke kulturne razine je cilj koji se može ostvariti podizanjem pedagoškog standarda i širih javnih potreba u školstvu. Na području kulture cilj je stvarati povoljne uvjete za djelovanje kulturnih ustanova i udruga te posebnu pažnju posvetiti očuvanju kulturne tradicije putem izdavačke i manifestacijske djelatnosti.
7. JLS po europskim mjerilima. Status kandidata Republike Hrvatske za člana Europske unije podrazumijeva dugotrajan proces prilagođavanja postojećeg sustava europskim standardima, što zahtijeva normativne i praktične promjene na državnoj ali i lokalnoj razini. Značajan aspekt je uravnoteživanje regionalnog i lokalnog razvoja, koji EU podržava iz svojih predpristupnih fondova što zahtijeva pripremu održivih projekata za financiranje iz predpristupnih i kasnije strukturnih fondova Europske unije. Proces također uključuje promicanje međuregionalne i međunarodne razmjene iskustava i suradnje.
8. Integralno planiranje i upravljanje prostorom i okolišem polazište je ostvarenja svih ciljeva. Ostvarenje ovog cilja polazi od pravovremene izrade i dorade planova, projekata i programa, koja osim stručne razrade obvezuje na uključivanje šireg kruga društvenih i interesnih skupina. Pored izrade planova upravljanje prostorom podrazumijeva i praćenje njihove realizacije kao i provođenje mjera očuvanja okoliša.
9. Partnerstvo i koordinacija između Republike Hrvatske, županije i njenih institucija s lokalnom samoupravom u upravljanju javnim dobrima te državnim portfeljem u trgovinskim društvima i ustanovama na području JLS.

10. Veća transparentnost i odgovornost rada lokalne samouprave ostvarit će se kroz pravovremeno informiranje i razmjenu iskustava s jedinicama lokalne samouprave, regijama u zemlji i inozemstvu, civilnim društvom kao i drugim zainteresiranim subjektima.

JLS kao subjekt konkretnog razvoja gospodarstva - model:

Nositelji razvoja:	Poslovi - zaduženja:
Poduzetnici, poduzetničke udruge	<ul style="list-style-type: none"> • istraživanje vlastitih potreba poduzetnika • kontinuirano praćenje vlastitog razvoja – financijski i društveni učinci razvoja • koordinacija vlastitog razvoja sa JLS • provedba dijela javnih natječaja • participiranje u ulaganju u infrastrukturu • nadzor nad namjenskim trošenjem financijskih sredstava dobivenih od JLS, županije, ministarstva i EU • promocija i marketing aktivnosti • ocjena gospodarskih učinaka - "after care" program
Učesnici razvoja:	Poslovi - zaduženja:
JLS	<ul style="list-style-type: none"> • osiguravanje prostorno-planskih pretpostavki za razvoj • koordinacija razvoja JLS sa županijom, ministarstvima i EU • osiguranje financijskih sredstava • provedba javnih natječaja • izgradnja glavne - zajedničke infrastrukture za turističke i poslovne zone • nadzor nad namjenskim trošenjem financijskih sredstava JLS
Županija	<ul style="list-style-type: none"> • osiguranje financijskih sredstava za razvoj • promocija razvoja svih JLS
Ministarstva	<ul style="list-style-type: none"> • osiguranje financijskih sredstava
EU	<ul style="list-style-type: none"> • osiguranje financijskih sredstava
Javna poduzeća	<ul style="list-style-type: none"> • participiranje u izgradnji infrastrukture
Financijski sektor	<ul style="list-style-type: none"> • plasman kreditnih sredstava

B) RAZVOJ GOSPODARSTVA – RESURSI I MODELI RAZVOJA

VIZIJA RAZVOJA GOSPODARSTVA GORSKOG KOTARA I OPĆINE SKRAD

NAŠA VIZIJA

2010.g. Gorski kotar i Općina Skrad bit će moderna regija, u kojoj su kvaliteta života i prirodne ljepote vodeće u RH. Nositelj dinamičnog gospodarskog razvoja je malo i srednje poduzetništvo u sektoru turizma, poljoprivrede i drvne industrije, a proizvodnja se bazira na održivom korištenju lokalnih prirodnih sirovina i stvara visok stupanj dodane vrijednosti. Naši proizvodi prepoznati su i cijenjeni na domaćem i izvoznom tržištu, a nastaju spajanjem tradicionalnih vrijednosti ovog područja s modernom tehnologijom. Ekonomsko-socijalni razvoj određen je potrebama ljudi i omogućuje socijalnu, ekonomsku, zdravstvenu i pravnu sigurnost sadašnjih i budućih generacija.

Na temelju navedene vizije utvrđuju se četiri strateška prioritetna razvojna cilja:

1. Rast turističke industrije kao ključnog pokretača razvoja Gorskog kotara i Općine Skrad: Sektor turizma potencijalno je od velike važnosti za Gorski kotar i Općinu Skrad. Bolje prometne veze između kopnenih i obalnih područja Županije znače da se može razvijati dosljedna turistička ponuda za cijelu Županiju. Posve je sigurno da planinske ljepote Gorskog kotara, dolina rijeke Kupe i dolina rijeke Dobre, koji su poznati u svjetskim i europskim razmjerima, mogu biti glavni pokretač ovog sektora i gospodarskog razvoja Gorskog kotara i Općine Skrad.
2. Tehnološki razvijeni poljoprivredni i prehrambeni proizvodi s regionalnim obilježjima prisutni na hrvatskom i EU tržištu. Cilj je potaknuti korištenje značajnog poljoprivrednog potencijala Gorskog kotara. Sada se taj potencijal ne realizira zbog ovisnosti o tradicionalnim sektorima i metodama obrade, rascjepkanosti zemljišta te nedovoljnog uvođenja i plasiranja novih proizvoda. Cilj je potaknuti restrukturiranje i modernizaciju sektora putem odgovarajućih strukturnih intervencija, te putem osiguranja odgovarajuće fizičke i ekonomske infrastrukture.
3. Razvijeno malo i srednje poduzetništvo s povećanim udjelom proizvodnje i izvoza finalnih proizvoda s naglaskom na prerađivačku industriju baziranu na prirodnim resursima. Ovaj glavni razvojni cilj uviđa potrebu za strateškim strukturnim intervencijama i odgovarajućem

osiguranju fizičke i ekonomske infrastrukture kako bi se podupirao pristup korištenja gospodarskog bogatstva Gorskog kotara koji je više usmjeren na potražnju i konkurentnost. Veća izloženost konkurenciji EU-a predstavljat će veće izazove tradicionalnim privredama i postojećim gospodarskim subjektima. Radi dugoročnog razvoja gospodarstva moraju se utvrditi i podržavati nove prilike koje su usmjerene na izvoz. Mala i srednja poduzeća u Gorskom kotaru i Općini Skrad, kao i sektor obrtništva predstavljaju značajan potencijal za buduću konkurentnost regije.

4. Razvoj društvene i fizičke infrastrukture i ulaganje u ljudske resurse će zajedno s razvojem gospodarstva voditi poboljšanju kvalitete života i ostanku mladih obitelji u Gorskom kotaru i Općini Skrad. Podizanje standarda života svih građana u Gorskom kotaru i Općini Skrad. Od jednake i neposredne važnosti je i potreba za smanjivanjem stalnog “odljeva mozgova”, budući da mladi i poduzetni stanovnici Gorskog kotara i Općine Skrad odlaze drugdje u potrazi za boljim ekonomskim prilikama. Zadržavanje mladih obitelji, poduzetnika i onih s ključnim kvalifikacijama od bitne je važnosti ako u Gorskom kotaru i Općini Skrad želimo izgraditi aktivno društvo i gospodarstvo.

1. RAZVOJ POLJOPRIVREDE, PROIZVODNJA HRANE

Prioriteti i mjere razvoja poljoprivrede i proizvodnje hrane 2006. – 2011.:

PRIORITET 1: Institucionalna i financijska podrška razvoju poljoprivrede

Mjera 1: Razvoj stočarske i ratarske proizvodnje i podrška zadrugarstvu u poljoprivredi.

Mjera 2: Podrška osnivanju malih prehrambeno-proizvodnih i prerađivačkih kapaciteta, kao i kapaciteta akvakulture (*sušare, sirane, prerada mesa, uzgajališta riba, kožare, prerada vune i sl.*)

Mjera 3: Potpora razvoju tržišta za lokalne poljoprivredne proizvode (osiguravanje tržišta za lokalne proizvođače)

Mjera 4: Poticanje i podrška razvoju eko- poljoprivrede

Mjera 5: Osnivanje institucija za istraživanja i razvoj poljoprivrede i davanje potpore suradnji proizvođača i institucija za istraživanja i razvoj poljoprivrede.

Mjera 6: Uvođenje novih tehnologija u cilju unapređenja konkurentnosti poljoprivrednih proizvoda

Mjera 7: Programi ruralnog razvoja (socijalno-kulturni i gospodarski programi radi poboljšanja uvjeta života na selu i uključivanja zajednice).

UVODNA RAZMATRANJA

Općina Skrad ima općenite razvojne uvjete za razvoj povrtlarstva, voćarstva, i stočarstva zatvorenog i otvorenoga tipa.

Glavni primarni proizvodi su voće, povrće, kravlje i ovčije mlijeko, te goveđe (s naglaskom na junetinu) i druge vrste mesa (svinje, ovce, perad).

Nekim vidom poljoprivredne proizvodnje bavi se 11 poljoprivrednih gospodarstava:

Grešel
Grgurić
Jauk
Jurković
Mahmić
Kenda
Jerbić
Srkoč
Šporčić
Štimac
Žagar

Broj grla stoke (goveda, ovaca i svinja) je malen prema mogućnostima razvoja. Nema niti jednog većeg proizvođača u stočarstvu.

Cijena koštanja svakoga poljoprivrednog proizvoda u Općini Skrad mora biti relativno viša nego proizvodnja sličnih proizvoda u ravničarskim uvjetima.

Buduću proizvodnju stoga valja razvijati poglavito u poljoprivrednim gospodarstvima prema načelu ekološke proizvodnje i certificiranja. Na taj način će se osigurati kontrola kvalitete i veća cijena proizvoda adekvatna planinskim i gorskim uvjetima. Međutim bitan kriterij ekološkog značenja proizvodnje je poštivanje gustoće naseljenosti životinja u odnosu na raspoložive površine i aglomeracije (veličina stada). Oni koji se odluče za ekološku proizvodnju moraju imati osrednja stada u obiteljskim gospodarstvima, na relativno velikim površinama ispaše.

KAPACITETI POLJOPRIVREDE

Poljoprivredno zemljište

Kategorija poljoprivrednog zemljišta je procijenjena vrijednost proizvodne sposobnosti zemljišta s obzirom na vrijednosti tla te uvjeta klime i reljefa.

Vrednovanje tala na prostoru Općine utvrđeno je u tri kategorije, i usklađeno s Prostornim planom županije u cilju očuvanja i korištenja za poljodjelsku i stočarsku svrhu.

Vrijedna obradiva tla (P2) zauzimaju tla pod rednim brojem 5. Prema bonitetu to su tla 41 potklase. Zauzimaju iznimmno malu površinu na sjevernom dijelu općine (dolina potoka Curak).

Obradiva tla (P3) zauzimaju tla pod rednim brojem 3. Nalaze se oko gotovo svih naselja. Prema bonitetu to su tla 51 i 52 potklase. Najvećim dijelom zbog neobrađivanja obrasla su šumom.

Zauzimaju veće površine u prostoru općine, cijelo sjeverno i sjeveroistočno područje.

U kategoriju ostalo poljoprivredno tlo, šume i šumsko zemljište (PŠ) ulaze tla bonitetne potklase 61, 62, 71 i 72. To su tla prekrivena šumama, a djelomično se koriste kao travnjaci. Podložna su jakom zaraštanju jer se poljoprivredom i stočarstvom bavi vrlo mali broj ljudi. Za zemljišta koja se nalaze na strmim padinama potrebno je planirati mjere zaštite od erozije. Na ovim zemljištima dopušteno je planiranje bez ograničenja.

POPIS ODRŽIVIH PROJEKATA SA PODRUČJA POLJOPRIVREDE U SKLOPU PROGRAMA UKUPNOG RAZVOJA OPĆINE SKRAD

- Proizvodnja sira iz kravljeg mlijeka na obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima – obiteljske sirane
- Proizvodnja autohtonih polutvrđih sireva iz kozjeg i ovčjeg mlijeka– obiteljske zadružne sirane
- Proizvodnja palete pasteriziranih autohtonih mliječnih proizvoda– obiteljske sirane
- Proizvodnja svježeg kravljeg sira– obiteljske sirane
- Proizvodnja puževa i podizanje farmi puževa
- Branje šumskih gljiva i prerada u paletu salata od šumskih gljiva (vrganj, lisičarka, žuta i crna truba, prosenjak, panjevača, sunčanica, rujnica, šumski šampinjon...)
- Branje šumskih gljiva i prerada u kečap i ajvar (vrganj, lisičarka, žuta i crna truba, prosenjak, panjevača, sunčanica, rujnica, šumski šampinjon...)
- Branje i sušenje ljekovitoga bilja (majčina dušica, neven, gospina trava, stolisnik, trputac, maslač, šipak, glog, lipa, bazga...)
- Branje i izrada napitaka od borovih (jela, smreka) iglica
- Uzgoj ekološki i održivi zeljastog i korjenastog povrća (brokula, kupus, kelj, salata, radić, mrkva, peršin ...)
- Uzgoj sjemenskog krumpira
- Obnova starih sorti voćnjaka šljive, jabuke, kruške
- Podizanje nasada ekoloških i održivih jabuka, krušaka i šljiva i njihova prerada u voćne rakije, sokove, pekmeze, đemove
- Podizanje nasada ekoloških i održivih bobičastog voća : jagoda, kupina, malina i pripitomljena borovica i njihova prerada u sokove, đemove, pekmeze i voćne rakije
- Ekološko pčelarstvo - ekološka proizvodnja meda, propolisa, peluda, pčelinjeg voska, matične mliječi
- Ekološka proizvodnja pčela na okvirima

MODELI RAZVOJA POLJOPRIVREDE

1. ZADRUGE RAZVOJNI GOSPODARSKI SUBJEKTI U POLJOPRIVREDI

2. MODEL RAZVOJA - MLIJEČNO GOVEDARSTVO

MODEL RAZVOJA - PROJEKT ULAGANJA U MINI MLJEKARU

3. MODEL RAZVOJA - Povrtlarstvo

4. PROIZVODNJA VINOGRADARSKIH PUŽEVA

5. EKOLOŠKI UZGOJ PČELA NA OKVIRIMA S LEGLOM - NUKLEUSA SUKLADNO PROPISIMA O EKOLOŠKOJ POLJOPRIVREDNOJ PROIZVODNJI.

Projekti iz djelatnosti poljoprivrede i proizvodnje hrane čija realizacija je od interesa za razvoj Općine Skrad:

Naziv projekta	Promotor projekta	Lokacija projekta	Ukupna investicija
1. Proizvodnja sira i mliječnih proizvoda	Općina Skrad	Općina Skrad	
2. Proizvodnja domaćih alkoholnih pića - rakija	Općina Skrad	Općina Skrad	
3. Proizvodnja sjemenskog goranskog krumpira	Općina Skrad	Općina Skrad	
4. Nabava poljoprivredne mehanizacije u funkciji strojnog prstena	Općina Skrad	Općina Skrad	
5. Proizvodnja jagoda – bobičastog voća	Općina Skrad	Općina Skrad	
6. Proizvodnja gljiva	Općina Skrad	Općina Skrad	
7. Proizvodnja sušenog voća i povrća	Općina Skrad	Općina Skrad	
8. Skladište i pakirnica poljoprivrednih proizvoda u Poduzetničkoj zoni	Općina Skrad	Poduzetnička zona	
9. Proizvodnja ljekovitog bilja	Općina Skrad	Općina Skrad	
10. Proizvodnja hrane u ekološkom sustavu	Općina Skrad	Općina Skrad	
11. Uzgoj riba u ribnjacima	Općina Skrad	Općina Skrad	

2. RAZVOJ TRGOVINE, UGOSTITELJSTVA, ZIMSKOG I LJETNOG TURIZMA, AGRO I SEOSKOG TURIZMA, TE ZDRAVSTVENOG TURIZMA

Prioriteti i mjere razvoja turizma 2006. - 2011.:

PRIORITET 2: Razvoj ljudskih i institucionalnih kapaciteta za razvoj turizma

Mjera 8: Izraditi i implementirati obrazovni program turističke edukacije (za postojeće i početničke kadrove)

Mjera 9: Razvoj i unapređenje kapaciteta svih subjekata u turizmu

PRIORITET 3: Razvoj cjelovite ponude turističke destinacije

Mjera 10: Razvoj selektivnih oblika turizma i izgradnja osnovne infrastrukture za razvoj novih oblika turističke ponude uz prioritet zaštite okoliša i održivi razvoj

Mjera 11: Očuvanje prirodne, kulturne i tradicijske baštine kao temeljnog resursa za razvoj turizma

2.1. UVOD

Turizam uz realno manje učešće poljoprivrede su dvije osnovne gospodarske grane koje se mogu u Općini Skrad najbrže razvijati, a koje ujedno međusobno konkuriraju za isti prostor.

Dobro usklađenje tih djelatnosti može dovesti do visoke obostrane koristi i profitabilnosti, te se kao glavni cilj projekta razvoja Općine Skrad nameće usklađenje razvoja turizma i poljoprivrede, uz razvoj prerađivačke i prateće industrije i obrta.

Općina Skrad se danas nalazi na prijelomnici cjelokupne društvene i temeljite gospodarske preobrazbe, svjesan pri tome činjenice da odgovore na razvojne izazove Europske unije i svijeta, a napose dinamičnog neposrednog okruženja, mora tražiti i pronalaziti prvenstveno vlastitim snagama. Logičan je stoga i urgentan zahtjev za operacionalizacijom nove strategije gospodarskog razvitka koja će istodobno dati odgovore na usko povezana pitanja: (1) prijeko potrebnu i temeljitu institucionalnu transformaciju te (2) usklađivanje objektivno različitih granskih, regionalnih, socijalno - političkih i drugih interesa i preferencija.

Sadašnje stanje i budući razvitak turističkog sektora, osim što je pod snažnim negativnim utjecajem posljedica rata i nazadovanja u ekonomskom razvoju, valja promatrati kroz prizmu sustava koji ulazi u razdoblje dubokih društvenih, političkih i gospodarskih promjena. Uz vlasničku pretvorbu, stvaranje tržišne infrastrukture te uspostavu novog pravnog sustava, prijeko je potrebno stvaranje novog identiteta turističkog sektora. Posebno valja voditi računa o činjenici da njegov razvitak nije više moguće temeljiti na politici sektorskih prioriteta, kao ključnom kriteriju alokacije investicija, nego isključivo na kriterijima efikasnosti i profitabilnosti. Nadalje, u osmišljavanju razvitka ovog sektora značajan će utjecaj imati i promjene u gospodarskom sustavu vezane uz postupno uvođenje institucija tržišta rada i kapitala, kao temelja efikasne alokacije tih ključnih razvojnih činitelja. To međutim ne smije dovesti u pitanje potrebu bržeg podizanja efikasnosti postojećeg kapitala.

Postoji potreba bitno šireg uvažavanja turizma u profiliranju gospodarskog razvitka Općine Skrad. To je rezultat ne samo sigurne tržišne perspektive turizma u kontekstu postindustrijskog društva i nadolazeće "ekonomije usluga", nego je daleko više rezultat objektivne činjenice da se s malim kvantitativnim, ali značajnijim kvalitativnim pomakom u ovom sektoru mogu osigurati

daleko značajniji gospodarski učinci. Uporište za takvu tvrdnju nalazimo, s jedne strane, u dosadašnjim izuzetno značajnim gospodarskim učincima turizma, a, s druge strane, u činjenici da malo koja zemlja u "srcu" Europe može dugoročno ponuditi toliko izdašne i kvalitetne turističke potencijale.

U valorizaciji značaja turizma za ukupno gospodarstvo i blagostanje, Općina Skrad mora mijenjati stereotipnu predodžbu o turizmu kao usko shvaćenoj privrednoj djelatnosti. Potrebno je sve više respektirati činjenicu da je riječ o tržištu koje može dosegnuti dimenzije od 5-6 tisuća osoba, odnosno oko 14 -15 tisuća dana turističkog boravka. Takvo dodatno tržište, koje je moguće još i značajnije uvećati, ima dakle samo fizičke dimenzije čiji opseg približno odgovara veličini od oko 20% ukupne populacije Općine Skrad. Prema tome turističko tržište valja u daleko većoj mjeri nego dosad vezati uz interese razvojne strategije.

U dosadašnjoj valorizaciji turističkih resursa i atrakcija preko 90% turističkog prometa bilo je vezano uz prirodne atraktivnosti i ekološku komponentu. Integracija turističke i kulturne politike, posebno u sferi revitalizacije kulturnog identiteta, jedan od temeljnih zadataka strategije razvoja turizma Općine Skrad.

Nema nikakve dvojbe da je strateški resurs hrvatskog turizma izdašan i ekološki visoko vrijedan prostor, čija će razmjenska vrijednost dugoročno rasti. Stoga svaku njegovu alternativnu upotrebu valja valorizirati i s pozicije rekreacijskih funkcija. Područja pod specijalnim režimima zaštite i ruralna područja okosnica su budućeg stacionarnog turizma Hrvatske i Općine Skrad.

Strateška je prednost Općine Skrad prema konkurenciji upravo u izdašnosti turističkih resursa i atrakcija. U tom kontekstu nužno je još jače naglasiti važnost integriranja prostorno-ekološke, kulturne i prometne politike s turističkom politikom Općine Skrad. Turizam je: "lijepo", "kulturno", "stilsko" i "kreativno", pa preko toga i vrlo snažan medij "sebeprezentacije". Stoga se, u osjetno većoj mjeri nego dosad, mora osigurati čvršća i neposrednija sprega turizma sa cjelokupnim kreativnim duhovnim potencijalom Općine Skrad.

U dosadašnjem razvoju turistički je sektor u Hrvatskoj naglašeno obilježen industrijskom organizacijom, velikim kapitalnim ulaganjima, ekonomijom velikih i srednjih razmjera, relativno velikim viškom rada i drugim karakteristikama koje nisu prirodene ovakvom tipu naglašeno sezonskog privređivanja. Prednosti su turističkog sektora Općine Skrad u tome da turistički resursi Općine Skrad nisu još niti načeti, a kamo li da su iskorišteni kao u drugim razvijenim sredinama.

Nepovoljna prostorna i sadržajna strukturiranost u većini hotelskih objekata u Hrvatskoj ima i svoj najdirektniji negativni utjecaj na prodajne cijene koje su stoga. niže nego što bi to realno mogle biti. Valja također istaknuti da je neracionalno i neravnomjerno strukturiran prostor ne samo angažirao značajna materijalna sredstva u izgradnji, već je onemogućio i kasniju racionalnu ekonomsku valorizaciju. Upravo je to, uz izmijenjene zahtjeve turističkog tržišta (odnosno potražnje), jedan od najvećih nedostataka koji danas bitno umanjuje vrijednost ukupne turističke ponude Hrvatske.

Gubljenje image-a najvećeg broja naših turističkih destinacija zbog ratnih stradanja često je dodatno potencirao pad kvalitete usluga, nedostatak vlastitog identiteta osnovnih-smještajnih objekata, s rješenjima interijera koji su najčešće u izrazitom neskladu s kvalitetom i ambijentalnim obilježjima prostora, sveopćim nedostatkom kao i neinventivnošću popratnih sadržaja. Tipično je sve veće uprosječivanje ponude i uniformiranost pojedinih njenih, tržišno izuzetno osjetljivih elemenata kao što su npr. zabava i gastronomija. Umjesto, da se što jače naglasi, a zatim valorizira individualnost i specifičnosti pojedinih turističkih lokaliteta, potencirao se dojam masovne i jeftine ponude, bez ikakva identiteta.

Uzimajući sve to u obzir, strategija razvitka turističkog sektora u datom trenutku, a u kontekstu ukupnog razvitka Općine Skrad, ne može imati kvantitativne ciljeve i prognoze. Ovdje je bitno predložiti pravce i smjernice razvoja, odnosno okvire privređivanja u ovom sektoru. Osim toga valja se odrediti prema bitnim interesima u turizmu, te definirati osnovna konceptijska uporišta transformacije i razvoja turističkog sektora. S obzirom na činjenicu da su prostorni resursi i zemljište okosnica usmjeravanja dugoročnog razvitka ovog sektora, nužno se nameće potreba definiranja okvira i odrednica zemljišne politike u turizmu. Kako je istodobno riječ o potrebi izgradnje novog identiteta i novog turističkog proizvoda, valja utvrditi i osnove marketinške, ekološke, kulturne i obrazovne politike koje bi u daleko većoj mjeri bile u funkciji ukupnog razvoja turističkog sektora.

Ukupni razvoja infrastrukture u Općini Skrad, a posebno izgradnja i modernizacija cesta, kao i PTT veza, izravno je pozitivno koreliran s intenzifikacijom turističkog prometa i ponude, što dugoročno izrazito podiže njenu razmjensku vrijednost.

Turistički sektor Općine Skrad i okolnih općina Brod Moravice, Fužine, Lokve, Mrkopalj, Ravna Gora, Vrbovsko, Delnice već posjeduju "trademark" i temeljne vrijednosti na kojima je moguće graditi novi identitet Općine Skrad i okolnih općina Gorskog kotara u europskom okruženju.

To su glavni razlozi da se upravo u sferi turizma može lakše nego drugdje dostići svjetske konkurentske, tehnološke, marketinške, informatičke i upravljačke standarde.

Prioritetne aktivnosti i pretpostavke koje su u funkciji ustvarivanja prvog cilja: obnove i potpunije valorizacije turističke ponude su:

- izgradnja infrastrukture zimskog turizma – skijalište
- modernizacija cjelokupne turističke ponude;
- osmišljavanje i normativno uvođenje koncepta turističke destinacije;
- podizanje razine specijaliziranih znanja, posebno upravljačkih, na različitim razinama;
- poticanje poduzetništva, naročito u sferi tzv. gospodarstva malih razmjera;
- unapređenje raspoloživosti i kvalitete turističkog prostora kao nosećeg prirodnog resursa
- normativno reguliranje turističkog sustava s posebnim naglaskom na uvođenje europskih standarda kvalitete turističke ponude i zaštite potrošača,
- ekološki standardi koji će osigurati efikasnu zaštitu prirodnih turističkih resursa Općine Skrad.

Prognoze rasta turističkog prometa u svijetu kreću se na razini stopa rasta od oko 4 - 5% prosječno godišnje. Tržište se sve više diferencira u skladu s promjenama u interesima potražnje što je posljedica suvremenih trendova ekonomskog i kulturnog razvitka u svijetu, kao i novih životnih stilova i obrazaca.

Kao direktna posljedica svjetskih kretanja u potražnji, masovni turizam sve više gubi na dinamici u sudaru s nadolazećim individualizmom u izboru tipa destinacije i modela putovanja.

Ekologija, kultura, identitet destinacija, aktivan odnos prema odmoru i rekreaciji, novi oblici i sadržaji ponude, tematski parkovi i zdravlje, neki su od trendova u diferenciranju turističkih interesa.

Hrvatska, uz kvalitetne resurse i geoprometni položaj, ima i znatno nižu razinu situacije turističkog prostora u odnosu na konkurenciju. U tom kontekstu, Hrvatska može postati jedno od najatraktivnijih područja za implantaciju novih modela tržišnog razvitka u turizmu Europe i Mediterana.

Više cijene osnovnih turističkih usluga i diverzifikacija tržišnih interesa, umjesto dosadašnje količine i jednoobraznosti, temeljna je ciljna funkcija prilagodbe Hrvatske i Općine Skrad dominantnim trendovima na svjetskom turističkom tržištu.

Koncepcijski gledano, kod formiranja strukture kapaciteta ponude sektora turizma treba preferirati, za turizam karakterističnu ekonomiju malih razmjera, posebno zbog osiguranja nužne elastičnosti na tržišne, cjenovne i troškovne poremećaje, kao i zbog osiguranja privatnosti boravka.

Novu izgradnju sadržaja i kapaciteta u turizmu treba usmjeriti na izgradnju kvalitetnih dopuna postojeće ponude (wellness, fitness itd.). Isto tako, valja, prilikom investiranja (u nove ili postojeće objekte) posebno stimulirati izgradnju hotela i pansiona samo viših i visokih kategorija (četiri i pet zvjezdica), te ih poreskom i komunalnom politikom stimulirati.

Zbog uslužnog karaktera turističkog sektora, stručna osposobljenost kadrova predstavlja uvjet očekivanog razvojnog uzleta i poslovne efikasnosti. Općina Skrad danas niti kvantitativno niti kvalitativno ne raspolaže s dovoljnom kadrovskom osnovom u turizmu. Uspostava kvalitete srednje razine stručnog obrazovanja (Hotel und Gewerbe Schule) temelj je stvaranja nove kvalitete i tržišnog repositioniranja ovog sektora.

Više obrazovanje po europskim uzorima treba svesti na koncept viših stručnih škola (Fachhochschule). Visoko školovanje za potrebe turizma može se vezati na reformirani ekonomski studij, poslovnu administraciju te studij marketinga i managementa.

U turističkom sektoru potrebno je bitno uvođenje procesa obrazovanja uz rad na svim, a posebno na managerskoj razini.

Novu marketing strategiju valja temeljiti na diverzificiranom, kvalitetnom i tržištu prilagođenom turističkom proizvodu, te načelima poštivanja ekološke ravnoteže i očuvanja kulturnog nasljeđa.

Koncept strateškog marketinga podrazumijeva definiranje turističkog proizvoda, ističući one aspekte koji Općinu Skrad čine drugačijom, ili u dovoljnoj mjeri konkurentnom u usporedbi s ostalim destinacijama.

Strateški marketing podrazumijeva preciziranje ciljnih tržišta i potrošačkih grupa te kontinuirani monitoring (praćenje) njihovih stavova, preferencija i potreba radi prilagođavanja proizvoda potrošaču.

Nakon definiranja proizvoda i ciljnih tržišta na kojima se on želi plasirati, valja planirati i provesti promotivnu kampanju, izvršiti izbor poruke, kao i medije putem kojih se prenose.

Koncept strateškog marketinga u turizmu uobičajeno se razrađuje putem strateških marketing planova; dugoročnih i godišnjih, a koristi se na svim nivoima, od regije, grada i mjesta, do razine pojedinih poduzeća.

MODELI RAZVOJA

2.2. RAZVOJ TURIZMA – EKO - KULTURNI - SAKRALNI TURIZAM

2.3. RAZVOJ AGRO TURIZMA

2.4. RAZVOJ HOTELSKE PONUDE, RAZVOJ APARTMANSKE PONUDE, RAZVOJ APARTMANSKE PONUDE "POD STOLJETNIM KROVOVIMA"

Projekti iz turističkih djelatnosti čija realizacija je od interesa za razvoj Općine Skrad:

Naziv projekta	Promotor projekta	Lokacija projekta	Ukupna investicija
Promidžba – promidžbeni materijali Turističke zajednice Općine Skrad	Turističke zajednice Općine Skrad	Skrad	
Izgradnja sportske dvorane u Općini Skrad	Općina Skrad	Skrad	
Ugostiteljsko-turistička zona Skrad (T1)	Općina Skrad	Skrad	
Ugostiteljsko-turistička zona Skrad (T2)	Općina Skrad	Skrad	
Ugostiteljstvo – turistički sadržaji – Hlevci (T4)	Općina Skrad	Hlevci	
Golf igralište «Hlevci» (R1)	Općina Skrad	Hlevci	
Centar za zimske sportove «Veliko Selce» (R2)	Općina Skrad	Općina Skrad	
Etno zbirka Skrad	Općina Skrad	Općina Skrad	
Vraćanje – zaštita krajobraza	Općina Skrad	Općina Skrad	
Izgradnja obiteljskih pansiona	Općina Skrad	Općina Skrad	

3. RAZVOJ PROIZVODNIH, OBRTNIČKIH I SERVISNIH DJELATNOSTI

Prioriteti i mjere razvoja poduzetništva 2006. - 2011.:

PRIORITET 4: Stvaranje uvjeta za brzi razvoj poduzetništva

Mjera 12: Povećanje institucionalne i financijske potpore razvoju poduzetništva

Mjera 13: Uklanjanje administrativnih prepreka razvoju poduzetništva (ubrzanje procesa dobivanja dozvola, donošenje urbanističkih planova i donošenje detaljnih planova uređenja naselja)

Mjera 14: Marketing regije

Mjera 15: Provedba programa unapređenja tržišne orijentacije malih poduzetnika

Mjera 16: Izgradnja povjerenja i suradnje između poduzetnika i lokalnih vlasti

PRIORITET 5: Povećanje konkurentnosti tvrtki

Mjera 17: Uvođenje certifikata kvalitete

Mjera 18: Uvođenje novih tehnologija i primjena inovacija u proizvodnim subjektima

Mjera 19: Osnivanje clustera u drvenoj industriji zajedno s drvoprerađivačima susjednih općina i gradova

3.1. RAZVOJ PROIZVODNIH DJELATNOSTI

Osnove strategije razvoja industrije su predlaganje mjera i instrumenata, oblikovanje pretpostavki koje će potaknuti poduzetnike na izvoz i visoki stupanj finalizacije proizvoda na području Općine Skrad i naročito u djelatnosti prerade drva kao osnovne sirovine.

Na toj osnovi treba postaviti nužne pretpostavke (definiranje finalnog proizvoda, tržište, marketing, dizajn, razvoj proizvoda, brand, kvaliteta, kadrovi, sustav obrazovanja i organizacija sektora), te sustav mjera i instrumenata (odnosi sa šumarstvom, cijena energenata, ekološke mjere, funkcioniranje investicijskih fondova, zakonska regulativa) za poticanje izvoza konkurentnih finalnih proizvoda.

Postojanje gospodarske krize ne treba dokazivati ni argumentirati, ona je očita. U industrijskoj preradi drva nema znatnijeg porasta izvoza i investicija. Struktura izvoza je neprihvatljiva. Istodobno uvoz finalnih proizvoda se povećava i u odnosu na izvoz poprima zabrinjavajuće razmjere. Iz tih razloga gospodarski sustav u tim granama mora se potaknuti određenim ciljanim mjerama i instrumentima i time omogućiti promjenu i učinkovitost gospodarske strukture.

Sustavi pomoći poduzećima u konkurenciji na svjetskom tržištu razvijeni su u zemljama Europske unije (u daljnjem tekstu EU). Izvoz se potiče raznim načinima: kreditima, poreznim olakšicama, subvencijama određenim proizvodnim sektorima itd. Iskustva zemalja (koje su se zadnjih godina uključile u EU) ukazuju da se drvnoprerađivačke tvrtke, ukoliko prije ulaska zemlje u EU nisu bile gospodarski pripremljene, ne mogu ravnopravno održati u novoj konkurentskoj situaciji. Uključivanje Hrvatske u WTO, pripreme za priključivanje EU, pristupanje drugim globalnim organizacijama sigurno otvara drugačije političke, ekonomske i gospodarske horizonte. Te proširene vizije moraju biti ugrađene u strateški razvojni okvir industrije prerade drva.

Treba imati u vidu da razvitak modernih tehnologija u industrijskoj preradi drva, burne promjene u financijskom sektoru, sveobuhvatna globalizacija, kao i druge fundamentalne promjene, čiji će se dinamizam dalje ubrzavati u narednim godinama, proširuju okvire za formiranje nove razvojne strategije. Zato su danas pretpostavke i podloge strategije razvoja bitno drugačije negoli su bile prije samo nekoliko godina.

Posebno je potrebno istaknuti da zemlje EU sve više izvoze u Hrvatsku, a njihov uvoz ostaje na istoj (sličnoj) razini, dok je debalans sve veći. To govori da tom tržištu ili ne pristupamo ozbiljno (izvoz radi izvoza) ili ne nudimo nove proizvode. Naše grane najviše izvoze rad i prirodne resurse što je neprihvatljivo budući da taj koncept znači izvoz vlastite šanse za razvoj. Kao posljedica realnih okolnosti i ograničenja za takvo stanje pojavljuju se sljedeće krizne točke:

1. Nezadovoljavajuća veličina i struktura izvoza i uvoza,
2. Nezadovoljavajuća struktura industrijske prerade drva (odnos primarne i finalne proizvodnje),
3. Nepostojanje branda hrvatske industrijske prerade drva,
4. Nepostojanje udruživanja u clusterne ili okruge (distrikte), usitnjenost i nepovezanost među poduzećima,
5. Institucionalizirana neorganiziranost,
6. Potreba promjene postojeće industrijske paradigme u paradigmu znanja,
7. Potreba stvaranja mreže istraživačkih razvojnih centara,
8. Negativan utjecaj makroekonomske politike i šumarske politike na drvnoindustrijsku politiku,
9. Neusklađenost kapaciteta pilanske prerade i raspoložive (domaće) sirovine,
10. Osnovni financijski pokazatelji poslovanja u kojima gubitak i zaduženja dominiraju,
11. Nema (zaostaje) tehnološkog razvoja i investicija,
12. Ne postoji strategija razvoja sektora.

VIZIJA, CILJEVI I MISIJA

Vizija

Industrija općenito, kao i industrijska prerada drva funkcionira kao moderna, organizirana, međusobno povezana, složena asocijacija proizvođača, trgovaca, uslužnih i konzultantskih društava i infrastrukturnih ustanova. Ona zauzima vrlo važno mjesto prema udjelu u BDP-u Općine Skrad. Industrija prerade drva je orijentirana na konkurentne visoko kvalitetne proizvode visokog stupnja obrade, nadprosječno je profitna, te je važno područje zapošljavanja i zadržavanja stanovništva u većini gradova. Zasnovana je na jakom razvoju proizvoda, tehnologije i vođenja proizvodnje. Ona je ekološki prihvatljiva i ekoučinkovita u ekosustavnom gospodarenju kao općoj koncepciji održivog razvoja.

Osnovni ciljevi

- a) Promijeniti postojeću industrijsku strukturu u sektoru u korist izvoza finalnih proizvoda,
- b) Povećati učešće finalnih proizvoda na tržištu,
- c) Povećati konkurentnost finalnih proizvoda,
- d) Povećati zaposlenost,
- e) Osigurati zadržavanje stanovništva,
- f) Poticati razvoj i zaštitu industrije prerade i proizvodnje namještaja,

Misija

Razraditi i ostvariti strategiju kao skup mjera, instrumenata i pretpostavki, kojima se regulira (potiče) ostvarenje vizije i postavljenih osnovnih ciljeva. Predložena strategija razvoja zamišljena je kao početak sustavnog i sveobuhvatnog oblikovanja razvojnih mogućnosti proizvodnog i drvoprerađivačkog sektora.

3.2. RAZVOJ DRVNE INDUSTRIJE

Za razvoj drvne industrije Općine Skrad i okolnih općina u smjeru veće zastupljenosti proizvodnje finalnih proizvoda predlažu se sljedeće mjere:

- osnivanje udruženja – cluster-a drvoprerađivača i proizvođača namještaja Gorskog kotara koje će profesionalno nastupati u promociji, definiranju dizajna i u prodaji namještaja, te koji će ostvariti ekonomsku i proizvodnu suradnju. Oni bi imali pravo ugovarati sa Hrvatskim šumama dugogodišnje ugovore o kupoprodaji drva. Na taj način moguće je ispuniti njihov interes za kospjecijalizacijom, kooperacijom i koopcijom,
- definirati potencijalne cluster-managere (imenovati nositelje razvojnih i izvoznih programa),
- uspostaviti europske norme u funkciji izvoza i zaštite hrvatskih proizvoda,
- uspostaviti kontrolu kvalitete proizvoda kao zaštitu brenda uvođenjem EU-normi (mjera se prvenstveno odnosi na finalne proizvode),
- obveza certifikata i atesta (ISO) za proizvode i procese u industrijskoj preradi drva,
- uspostaviti odgovarajuću ustanovu za sprovođenje kontrole kvalitete proizvoda, koje su umrežene sa sličnim europskim partnerima.

Industrijske tvrtke kao posebno značajna pitanja naglašavaju – Tarifni sustav za prodaju električne energije te status povlaštenog kupca električne energije.

Ekosustavno gospodarenje i ekoučinkovitost:

Ekosustavno gospodarenje postaje jedno od prioriternih djelovanja svake industrijske grane a to se prvenstveno odnosi na uvođenje sljedećih mjera:

- uvesti takse i poreze na zagađivanje i postojeća sredstva Fonda za financiranje zaštite okoliša i energetske učinkovitosti koristiti radi financiranja pripreme, provedbe i razvoja programa projekata i sličnih aktivnosti u području očuvanja, održivog korištenja, zaštite i unapređivanja okoliša, energetske učinkovitosti i korištenja obnovljivih izvora energije,
- uvođenje EKO naljepnica (industrija proizvodnje namještaja u EU provodi program eko-naljepnica).

Investicijski – financijski fondovi i razvoj tehnologije

Osvremenjivanje postojećih industrijskih kapaciteta je nužno iz razloga što se povećanje konkurentnosti proizvodnje može u najvećem dijelu postići uvođenjem novih tehnologija. Da bi se modernizacija postojećih kapaciteta postigla u što kraćem vremenskom razdoblju, potrebno je osigurati suradnju istraživačko-razvojnih institucija s tvrtkama, uvoza inovativne tehnologije i otvaranja mogućnosti ulaganja racionalizacijom administrativnog odlučivanja.

Prijedlog mjera za izvoz finalnih proizvoda (subvencije):

Hrvatska banka za obnovu i razvoj – putem Programa kreditiranja financijskog restrukturiranja, Programa kreditiranja poticanja razvitka malog i srednjeg poduzetništva, Programa kreditiranja razvitka gospodarskih djelatnosti i Programa kreditiranja pripreme roba za uvoz i izvoz trebala bi omogućiti razvoj sektora drvne industrije.

3.3. PODUZETNIČKE ZONE

Na površinama poslovne namjene (K) u Općini Skrad smještaju se sadržaji s poslovnim namjenama – pretežito trgovački, pretežito uslužni, komunalno servisni, manjim proizvodnim djelatnostima i sl., prema potrebi i prateći skladišni prostori.

Uz osnovnu djelatnost moguće je na površinama poslovne namjene smjestiti i upravne, uredske i ugostiteljske građevine, prometne građevine – benzinske pumpe i ostale djelatnosti koje upotpunjuju osnovnu namjenu, isključujući novo stanovanje.

U Općini Skrad predviđene su sljedeće zone poslovne namjene:

- Podstena – Veliko Selce (K1) – površine 8,34 ha, neizgrađena,
- Mala Dobra (K2) – površine 1,06 ha, neizgrađena,
- Gornja Dobra (K3) – površine 0,14 ha, neizgrađena,

Poseban značaj za razvoj Općine Skrad svakako imaju gospodarske poduzetničke zone, jer organiziranjem poduzetničkih zona na dugoročan način rješava se poduzetnicima problem radnog prostora. Stvaranje uvjeta za nesmetan rad, korištenje zajedničke i prilagođene infrastrukture, te mogućnost povezivanja s drugim poduzetnicima smještenim na istom prostoru u mnogome povećava šansu za dobro poslovanje i zapošljavanje novih djelatnika.

Općina Skrad bazira svoj budući gospodarski i društveni napredak na razvoju svih oblika cjelogodišnjeg turizma i ekološkoj proizvodnji, a preduvjet tome je održivi razvoj koji je uspoređan sa zaštitom čovjekove okoline.

Kao potpora razvoju autohtone turističke ponude moraju se razvijati i Poslovne zone izvan naselja. Poslovne zone moraju biti namijenjene u prvom redu ekološkim proizvodnim, obrtničkim i servisno uslužnim djelatnostima vezanim za turistički razvoj Gorskog kotara i županije.

Na realizaciji programa i u pripremi izgradnje Poslovnih zona potrebno je učiniti sljedeće:

1. Odrediti nositelja izrade Projekta s programskim aktivnostima
2. Izraditi Program razvoja – studije gospodarske opravdanosti
3. Izraditi idejno rješenje Poslovne zone

4. Procijeniti približno financijsku konstrukciju projekta i izvore financiranja
5. Donijeti potrebne odluke
6. Ishodovati lokacijsku dozvolu izgradnje infrastrukture neizgrađenog dijela Poslovne zone
7. Izraditi građevinski i izvedbeni projekt izgradnje infrastrukture neizgrađenog dijela Poslovne zone, te za istu ishoditi građevinsku dozvolu
8. Izgraditi infrastrukturu neizgrađenog dijela Poslovne zone

KONCEPCIJA RAZVOJA POSLOVNIH ZONA

U Poslovnoj zoni predviđene su slijedeće djelatnosti:

- proizvodne industrijske djelatnosti
- trgovina i skladištenje
- pružanje usluga
- servisne djelatnosti

Prioritet razvoja Poslovnih zona je zadovoljiti potrebe poduzetnika, proizvodnih i trgovačkih tvrtki, koje snabdjevaju stanovništvo, poduzetnike i turiste u Općini Skrad, okolnim općinama, Gorskom kotaru sa proizvodnim i trgovačko - uslužnim - skladišnim prostorima.

Djelatnosti čiji se razvoj očekuje u zonama su:

- Izrada i montaža PVC, drvene i aluminijske stolarije
- Proizvodnja namještaja i ostalih proizvoda od drva
- Sortiranje i pakiranje voća i povrća
- Skladištenje – hladnjača za voće i povrće
- Maloprodaja proizvoda za domaćinstvo
- Skladište poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda
- Skladišno prodajni prostor metalne galanterije i željeznih proizvoda
- Trgovina na veliko
- Skladištenje
- Komunalne djelatnosti
- Servisno - uslužne djelatnosti

Preporuča se Općini Skrad da potiče razvoj svih navedenih djelatnosti.

Projekti iz proizvodnih, obrtničkih i servisnih djelatnosti čija realizacija je od interesa za razvoj Općine Skrad:

Naziv projekta	Promotor projekta	Lokacija projekta	Ukupna investicija
Poslovna zona Podstena – Veliko Selce (K1)	Općina Skrad	Veliko Selce	
Poslovna zona Mala Dobra (K2)	Općina Skrad	Mala Dobra	
Poslovna zona Gornja Dobra (K3)	Općina Skrad	Gornja Dobra	

4. RAZVOJ ŠUMARSTVA I LOVNOG GOSPODARSTVA

ŠUMSKO GOSPODARSTVO

Kontinentalno područje Hrvatske pripada eurosibirsko-sjevernoameričkoj regiji, i zauzima čitav Gorski Kotar. Bujne šume najvažnija su značajka ovog prostora. U Gorskom kotaru možemo razlikovati tri izrazite vegetacijske zone ovisno o ekološkim, prvenstveno klimatskim uvjetima. To su zona umjereno vlažnih bukovih šuma, zona umjereno vlažnih šuma hrasta kitnjaka i običnog graba, te zona klekovine planinskog bora.

Zona umjereno vlažnih bukovih šuma, različitih tipova, je najvažnija vegetacijska zona kontinentalnog područja na prostoru Općine Skrad. Bukove šume zauzimaju razmjerno velik visinski raspon između 400 (600) – 1400 m. Zbog utjecaja visinskog gradijenta klimatskih prilika u zoni bukovih šuma može se izdvojiti nekoliko visinskih pojasa. Granični pojas prema kontinentalnom smješten je pojas brdske šume bukve (*Lamaio orvalae – Fagetum sylvaticae*). Iznad ovog pojasa nalazi se visinski pojas šume bukve, smreke i jele (*Abieti – Fagetum dinaricae*) i to između 650 i 1200 m.n.m., koji zauzima najveće površine Gorskog kotara. Iznad pojasa bukve, smreke i jele nalazi se u pretplaninskom području pojas pretplaninske šume bukve (*Homogyno alpine -Fagetum sylvaticae*) koji seže do pojasa klekovine bora, tj. od 1200 – 1400 m.n.m. Prema višim vrhovima mješavini bukve i jele primještan je gorski javor i smreka te pokoji gorski brijest. Na najvišim vrhuncima Gorskog kotara, iznad 1400 m.n.m. razvijena je još i zona klekovine planinskog bora (*Lonicero – Pinetum*) koji ima izgled izdvojenih otoka u moru bukovih šuma.

Iako u vegetacijskoj slici Gorskog kotara šume imaju najveće značenje za očuvanje biološke raznolikosti važni su i drugi tipovi zajednica i staništa na kojima se dijelom očituju i znatni antropogeni utjecaji. Na nekim mjestima šume su iskrčene i pretvorene u livade i poljoprivredno tlo, npr. oko naselja i uz prometnice.

U krajolicima u kojima prevladava prirodna šumska vegetacija najviše se kontrastima ističu bjelogorične i crnogorične šume. Miješane šume bukve i jele imaju najveće prostorno i gospodarsko značenje.

Crnogorične šume zauzimaju nešto manje površine i pretežito su vezane za kiselu podlogu. Tako npr. jedna od najljepših prirodnih crnogoričnih šuma je šuma jele i rebrače (*Blechno – Abietetum*). Nalazimo je na slikovitoj podlozi od Brod Moravica preko Skrada do Fužina.

Na mrazištima unutar šume bukve i jele razvila se na dubljim profilima tla gorska šuma smreke (*Aremonio – Piceetum abietis*). Najveće površine su iskrčene. U ponikvama pretplaninskog pojasa razvila se pretplaninska šuma smreke (*Listero – Piceetum abietis*) koja je po svojem izgledu i florističkom sastavu najrodnija tajgi dalekog sjevera Euroazije.

Za Gorski kotar zanimljive «borealne» biocenoze predstavljaju i cretovi. Cretovi su jedan od tipova vlažnih staništa koji pripadaju preostacima oleodbe. Zato na njima nalazimo borealne i glacialne relikte koji su u Hrvatskoj općenito rijetki jer je ovdje njihova južna granica rasprostranjenosti. Najizražajnija zajednica cretova Gorskog kotara je zajednica rosike i šaša (*Drosero – Caricetum stellulatae*), a pripada vegetaciji prijelaznih cretova. Na ovome se području nalaze i fragmenti nadignutih cretova te ravni cretovi koji se razvijaju u ovisnosti o tipu podloge i načinu na koji u cret pristižu hranjivi sastojci. Zbog malih površina i antropogenih promjena na njima, cretovi pripadaju među najugroženije biocenoze Gorskog kotara.

Nakon potiskivanja šuma razvijaju se razni tipovi travnjaka i livada koji imaju važnog udjela u goranskom krajoliku. Krčevine s travnjacima zastupljene su krškim proširenjima, uz naselja i duž prometnica te kao čistine unutar šuma – tzv. lazi. Na plićoj vapnenačkoj i dolomitnoj podlozi znatne površine pokriva livada uspravnog ovsika i trputca. Gospodarski važne livade košenice zastupljene su s nekoliko zajednica.

Odlikuju se šarolikošću brojnih vrsta cvijeća i trava te daju znatne količine kvalitetnog sijena. Na kiselj podlozi razvijaju se livade trave tvrdače i vrištine. Često se na livade naselila bujad, breze i trepetljike pa postupno dobivaju izgled šuma. I na ostalim travnjačkim površinama često je zbog smanjenja paše ili prestanka košnje započela sukcesija vegetacije u smjeru useljavanja i razvitka šume.

Poseban tip travnjaka su pretplaninske rudine koje se razvijaju u pojasu klekovine pretplaninskog bora.

Najvećim dijelom su nastale nakon potiskivanja klekovine bora, ali su manje površine, ovdje kao i na drugim vrhovima, prirodno postojale u ovisnosti o posebnim ekološkim prilikama – izloženosti vjetru i snježnim nanosima. U živom svijetu rudina osjeća se jak utjecaj alpskog područja, pa se ovdje mješaju mnogi alpski s dinarskim planinskim elementima.

Manje površine poljoprivrednih kultura nalaze se oko većine naselja. Njih prati antropogeno uvjetovan, npr. korovni i ruderalni živi svijet, čiji je razvitak i opstanak usko povezan s poljoprivrednom djelatnošću.

Stijene i točila su u području bukovih šuma slabije izražene, jer su čak istjenovita područja obrasla posebnim tipovima šume. Tako se na strmim, raskidanim stijenama i vapnenačkim blokovima razvija šuma jele i milave (*Calamagrostio – Abietum*) – što je jedna od najimpresivnijih pojava u vegetacijskoj slici Gorskog kotara. Na nepristupačne stjenovite šumske predjele često se povukla i tisa (*Taxus baccata*), jedno od naših najcjenjenijih, ali i najugroženijih i najrjeđih vrsta drveća.

Na krčevinama, u «planinskim vrtićima», uz rubove potoka, u ponikvama gdje se skuplja vlažno, humuzno tlo i drugdje naselila se bujna vegetacija visokih zeleni doprinoseći ljepoti, raznolikosti i bogatstvu prirode Gorskog kotara. Od zajednica sječina posebno je upadljiva zajednica kolotoča (*Telekietum speciosae*).

U Gorskom kotaru možemo razlikovati tri izrazite vegetacijske zone ovisno o ekološkim, prvenstveno klimatskim uvjetima, zona umjereno vlažnih bukovih šuma, zona umjereno vlažnih zona hrasta kitnjaka i običnog bora, te zona klekovine planinskog bora. Najveće površine Gorskog kotara zauzima, između 650 i 1200 m.n.m. nalazi se snažan visinski pojas šume bukve i jele. Na području oko Severina i Lukovdola smještena je zona umjereno vlažnih šuma hrasta kitnjaka i običnog graba. Crnogorične šume vezane su na kiselu podlogu. Tako na silikatnoj podlozi od Moravica, do Skrada i Fužina nalazimo prirodne crnogorične šume jele i rebrače.

Šume se prema namjeni dijele na: gospodarske šume, zaštitne šume i šume posebne namjene, te ostalo poljoprivredno i šumsko zemljište. Okviri gospodarenja šumama određuju se šumskogospodarskim osnovama.

Na području Općine Skrad šumama gospodari Šumarija Skrad, koja donosi planove gospodarenja i za privatne šume. Šumama se gospodari temeljem šumskogospodarske osnove, prema načelu trajnosti, kojim se godišnji etat treba osiguravati obilježavanjem i sječom suhih i bolesnih stabala za ogrjevno drvo, čime se poboljšava iskoristivost tehničkog drveta, zdravstveno stanje šuma i omogućava obnovljivost šumskog fonda.

Njihova eksploatacija je u prvom razdoblju bila usmjerena na sječú i primarnu preradu drva, dok se u kasnijim razdobljima prišlo finalizaciji proizvoda od drveta (čačkalice, stolarija i dr.)

Šumske površine na području Općine Skrad podjeljene su na gospodarske (Š1), zaštitne (Š2), i šume posebne namjene (Š3).

Gospodarske šume služe za proizvodnju drva i drugih šumskih proizvoda, te osim gospodarske vrijednosti imaju i općekorisnu funkciju. U njima se dozvoljava uzgoj, njega, čišćenje i prorjeđivanje radi poboljšanja strukture.

Ukupna površina šuma gospodarske namjene na području Općine Skrad iznosi 3.315,54 ha.

Zaštitne šume prvenstveno služe za zaštitu zemljišta, zaštitu od erozije. U njima cilj gospodarenja je osiguranje trajnosti ekosustava, te održavanje i poboljšanje općekorisnih funkcija šuma. Od propisanih radova u zaštitnim šumama moguća je sanitarna sječa.

Ukupna površina zaštitnih šuma na području Općine Skrad iznosi 68,96 ha.

Šume posebne namjene mogu biti:

- šume unutar zaštićenih dijelova prirode ili dijelova prirode predloženih za zaštitu temeljem Zakona o zaštiti prirode,
- šume i dijelovi šuma registrirani kao objekti za proizvodnju šumskog sjemena,
- šume koje predstavljaju posebne rijetkosti, ljepote, ili su od posebnog znanstvenog ili povijesnog značenja,
- šume namjenjene znanstvenim istraživanjima, nastavi i drugim potrebama utvrđenim posebnim propisima.

Na području Općine Skrad šume posebne namjene nalaze se unutar područja zaštićenih ili predloženih za zaštitu (temeljem Zakona o zaštiti prirode) i to u kategoriji «posebni rezervat» - Vražji prolaz – Zeleni vir , te Kupjački vrh.

Ukupna površina šuma posebne namjene na području Općine Skrad iznosi 458,15 ha.

Državne šume područja Općine nalaze se pod upravom J.P.Hrvatske šume, Upava šuma Delnice – Šumarija Skrad. Od ukupne drvne mase uređenih državnih šuma, najveći dio otpada na bjelogoricu.

ŠUMARIJA SKRAD

DRŽAVNE	CRNOGORICA m3	BJELOGORICA m3	UKUPNO m3	m3 /ha
ŠUME	899,475	1,163,600	2,063,075	272

LOVNO GOSPODARSTVO

Prostor zapadno i sjeverno od ceste Rijeka – Karlovac bogat je sisavcima: Zabilježeno je 40 vrsta (46 sa šišmišima). Značajnije su vrste: u Evropi ugroženi vidra (*Lutra lutra*), vuk (*Canis lupus*), ris (*Lynx lynx*) i medvjed (*Ursus arctos*). Tu žive i rijetke vrste u Županiji: planinski voluhar (*Chionomys nivalis*) i vodena rovka (*Neomys fodiens*). Medvjed je najznačajniji za Županiju kao lovna divljač, uz jelena (*Cervus elaphus*), a djelomično i divokozu (*Rupicapra rupicapra*). Od sitne divljači zabilježene su: zec (*Leus europeus Pall.*), jazavac (*Meles meles*), kuna zlatica (*Martes martes*), kuna bijelica (*Martes fiona*), lisica (*Vulpes vulpes*), lasica mala (*Mustela nivalis*), tvor (*Mustela putorius*), puh (*Glis glis*) i šojka kreštalica (*Gerraulus glandarius*).

Ovo područje bogato je pticama. Za čitav Gorski kotar zabilježeno je 111 vrsta ptica od kojih su 84 gnjezdarice, uz još dvije potencijalne gnjezdarice. Zastupljen je čitav niz atraktivnih vrsta ptica poput tetrijeba gluhana (*tetrao urogallus*), ušare (*Bubo bubo*), planinske sove (*Strix uralensis*), troprstog djetlića (*Picoides tridactylus*), vodenkosa (*Cinclus cinclus*), planinskog kosa (*Turdus torquatus*), kuknaste stjenice (*Parus cristatus*), krstokljunka (*Loxia curvirostra*) i niza drugih. U kanjonskom dijelu rijeke Kupe, zabilježena je izuzetno visoka koncentracija sivih sokolova (*Falco peregrinus*), gnijezdi suri orao i niz drugih zanimljivih vrsta ptica.

U području Gorskog kotara zabilježen i veliki broj vodozemaca – 14 vrsta, što je razumljivo s obzirom da je ovaj prostor najbogatiji vodama na kopnu. Od vodozemaca Gorskog kotara najzanimljiviji je svakako crni daždevnjak (*Salamandra atra*). Nađen je i na Učki - izolirana populacija. Uz Žumberak ovo su jedina nalazišta ove vrste u Hrvatskoj.

Nešto je slabije zastupljena fauna gmazova jer je većina pripadnika ove skupine termofilna i voli toplije krajeve – otoke i priobalje. U fauni gmazova prevladavaju tipične kontinentalne vrste od kojih neke kao živorodna gušterica (*Lacetra vivipara*) i riđovka (*Vipera berus*) biraju posebna staništa i ne nalazimo ih u drugim dijelovima Županije.

Vodotoci su pastrvske (salmonidne) vode gdje prevladava potočna pastrva (*Salmo trutta m. Fario*).

Rijeka Kupa ima dosta slapova i brzaca i pruža uvjete preživljavanja većem broju vrsta riba osim pastrmskih: mladica, klen, podust, bolen, uklija, klenič, krkuša, vijun. Vrlo rijetko je ovdje moguć nalaz smuđa, grgeča i brkice.

Od kopnenih beskralješanjaka među bolje vrste spadaju trčci i leptiri koji se nalaze u dolini Kupe. Najveći broj edema među trčcima Županije ima svoja staništa u Gorskom kotaru. Od njih su osobito zanimljive vrste *Carabus creutzeri* i *Carabus croaticus* koje su stenotopne šumske vrste, te vrste roda *Anophtalmus* koje su troglobionti ili troglofili (špiljske vrste).

Zaštićene vrste

Zaštićene vrste sisavaca, ptica i gmazova, prema Zakonu o zaštiti prirode (NN 30/94, 31/95, 43/95) su: sve vrste rovki (*Soricidae*), sve vrste šišmiša (*Chiroptera*), glodavci (*Rodentia*), i to: gorski puh (*Dryomys nitedula*), hrčak (*Cricetus cricetus* – rijetka svojta) i miš humkaš (*Mus spicilegus*), zatim vuk (*Canis lupus* – ugrožena svojta), ris (*Lynx lynx* – rijetka svojta), divlja mačka (*Felis silvestris*), vjeverica (*Sciurus vulgaris*), bjeloprsi jež (*Erinaceus concolor* – ugrožena svojta) a od ptica: tetrijeb (*Tetrao urogallus*), šljuka (*Scolopax rusticola*), sve vrste jastrebova i orlova (*Accipitridae*), sve vrste sova (*Strigae*), sve vrste djetlova i žuna (*Picidae*), vrane (*Corvidae*) i druge. Zaštićeni gmazovi su: Bjelouška (*Nitrix nitrix*), planinska riđovka (*Vipera ursinii*) i smukulja (*Coronella austriaca*).

Primjerke navedenih zaštićenih vrsta nije dozvoljeno loviti, ubijati niti rušiti njihova gnijezda.

Na području Općine Skrad nalaze se dva lovišta koja su djelomično u administrativnim granicama Općine Skrad:

- Državno lovište broj VIII/10 «Kupjački vrh», površine 6.508 ha, lovna površina 5.996 ha, koncesionar Lovačka udruga «Divokoza» Brod na Kupi.

Smješteno je sjeverozapadno od državne ceste D3. Visoke šume jele s bukvom te smrekom protežu se najvećim dijelom lovišta. Šume su prošarane livadama i pašnjačkim površinama.

Glavne vrste divljači su: smeđi medvjed, jelen obični, divokoza, muflon, srna, divlja svinja. U lovištu još obitava: zec, lisica, jazavac, divlja mačka, ris, šljuke (u prolazu), lještarka, divlja patka, šojka idr. Lovište je dobro opremljeno lovnogospodarskim i lovnotehničkim objektima (lovačka koliba, visoke zatvorene čeke, visoke otvorene čeke, automatske hranilice, solišta, lovačke staze). Komercijalni lov moguć je na smeđeg medvjeda, muflona i šljuku benu.

- županijskog lovišta broj 19 «Rudač II», površine 4.039 ha.
Smješteno je jugoistočno od državne ceste D3.

U Skradu djeluje lovačko društvo L.D. Jelen.

Ribolovno područje obuhvaća otvorene vode koje ima uvjete za racionalno iskorištavanje riba i drugih vodenih životinja.

Na području općine nema registriranih ribnjaka iako za to postoje uvjeti s obzirom na visok stupanj čistoće voda.

Lovačka društva redovno održavaju lovišta i imaju uređene lovačke staze, organiziraju prihranu i lov, te organiziraju turističke obilaske lovišta na koje će se uključivati sve više novih gostiju u Općini Skrad.

Uz razvoj sportskih lovnih i ribolovnih sadržaja, dnevnih izleta i obilazaka neophodno je potrebno osigurati usluge najma sportske, lovne i ribolovne opreme.

Daje se preporuka da lovačka društva osnuju jednu udruhu – cluster koji će zajedno nastupati na tržištu sa zajedničkim promotivnim i marketing nastupom.

5. RAZVOJ INTELEKTUALNIH, FINANCIJSKIH I DRUGIH USLUGA

Prioriteti i mjere razvoja društvene i fizičke infrastrukture i ulaganje u ljudske resurse 2006. - 2011.:

PRIORITET 6: Povećanje razine vještina i znanja radno sposobnog stanovništva u cilju povećanja njihove konkurentnosti na tržištu rada

Mjera 20: Provedba programa prekvalifikacije, dokvalifikacije i stjecanja kvalifikacija radne snage u suradnji privatnog i javnog sektora te povećanje znanja i vještina socijalno isključenih grupa (*kompjutersko opismenjavanje*)

Mjera 21: Povezivanje obrazovnih sustava s gospodarstvom u cilju poboljšanja praktičnih aspekta nastave i vještina radne snage

PRIORITET 7: Modernizacija društva, stvaranje uvjeta za održivi povratak, te naseljavanje mladih obitelji

Mjera 22: Razvoj institucionalnih i apsorpcijskih kapaciteta svih sudionika regionalnog razvoja i partnerstva među njima

Mjera 23: Smanjenje društveno uvjetovanih razlika temeljenih na ekonomskim, zdravstvenim, nacionalnim, vjerskim, spolnim i rodnim obilježjima (Izrada i implementacija programa ravnopravnosti spolova, te podizanje svijesti i znanja javnosti o *važnosti tolerancije, mira, ljudskih prava i njihovog ostvarivanja, te izgradnje suradničkih odnosa*).

Mjera 24: Stvaranje i promocija uvjeta za održivi povratak i naseljavanje mladih obitelji

Mjera 25: Unapređenje zdravstvene i socijalne infrastrukture i opremljenosti, te jačanje izvaninstitucionalne zdravstvene i socijalne skrbi

Mjera 26: Promocija i provođenje športsko-rekreativnih aktivnosti građana te provođenje programa tjelesne i zdravstvene kulture djece i mladih

Mjera 27: Unaprjeđenje infrastrukture i opremljenosti obrazovnih institucija – sadržajno prilagođavanje potrebama razvoja općine

Mjera 28: Značajna institucionalna i financijska podrška razvoju civilnog društva

PRIORITET 8: Unapređenje kulturne ponude i razvoj zapostavljenih oblika kulture

Mjera 29: Podrška razvoju programa institucionalne i vaninstitucionalne kulture i kulture mladih

Mjera 30: Očuvanje, obnova i stavljanje u funkciju kulturnih, arheoloških i etnoloških znamenitosti i lokacija

Mjera 31: Informatizacija ustanova u kulturi putem novih tehnologija komuniciranja i umrežavanja

PRIORITET 9: Povećanje kvalitete života lokalnog stanovništva uz primjenu principa održivog razvoja

Mjera 32: Izgradnja komunalne infrastrukture

Mjera 33: Uspostava sustava praćenja za adekvatno upravljanje kakvoćom zraka, vode i tla i međunarodne suradnje u području zaštite i upravljanja kakvoćom voda,

Mjera 34: Izrada i implementacija programa zaštite i održivog upravljanja šumama

Mjera 35: Izgradnja sustava za pročišćavanje štetnih emisija industrijskih i drugih postrojenja

Mjera 36: Podići izobrazbu i tehničku opremljenost lokalnih sudionika o važnosti procesa prostornoga planiranja, smanjenja štetnih utjecaja na okoliš i ekološkoj održivosti ekonomsko-socijalnog razvoja.

Mjera 37: Povećanje kvalitete zdravlja te produženje trajanja i kvalitete života pojedinca i populacije kroz programe i kampanje usmjerene na zdravlje

Ocjenjuje se vrlo pozitivno osnivanje i dosadašnji rad PINS – a Poduzetničkog inkubatora Skrad, kao organizacije koja je neophodna u realizaciji i provedbi Projekta ukupnog razvoja Općine Skrad i okolnih općina Gorskog kotara, naročito u djelu koordinacije razvoja između administracije općine i poduzetnika.

INFORMACIJE O PODUZETNIČKOM INKUBATORU U OPĆINI SKRAD

PINS - poduzetnički inkubator Skrad

Kontakt osobe:

Stela Mulc, član uprave

Danijel Bertović, ing.

Nada Podnar, dipl. oec.

INFO:

Josipa Blaževića Blaža 8a

tel.: 0385 51 810 820, 820 045

fax: 0385 51 820 046

e-mail: pins@ri.t-com.hr

Poduzetnički inkubator Skrad, skraćeno PINS je društvo ograničene odgovornosti za istraživanje i razvoj u gospodarstvu čiji cilj je stvaranje što većeg broja poduzetnika s dobrim programima, kojima će se omogućiti najprije opstanak, a potom nesmetan razvoj. PINS je regionalni inkubator za cijeli Gorski kotar, osnivač je Općina Skrad i Županija Primorsko - goranska. Zadaća PINS-a je pretvaranje poduzetničkih ideja u poduzetničke projekte čiji nositelji su osobe koje žele bilo koju vrstu vlastitog poslovanja (obrt, trgovačko društvo).

Pins nudi besplatne usluge poduzetnicima sa područja Gorskog kotara:

izrada kreditnih zahtjeva

poslovna povezivanja

savjetodavna pomoć

administrativne usluge:

- poslovne komunikacije

- pisanje poslovnih dopisa
- oblikovanje pisanih materijala
- terenski obilasci poduzetnika
- nastup na sajmovima
- izrada projekata ruralnog i održivog razvitka
- obrazovanje poduzetnika
- poslovna strategija i organizacijski razvoj, financijski i administrativni sustavi
- izrada poslovnih planova
- marketing
- poslovna povezivanja
- iznalaženje prostornih rješenja
- pronalaženje izvora financijskih sredstava
- terenski obilasci poduzetnika
- ispitivanje poduzetničkog potencijala
- ostale usluge prema potrebi poduzetnika
- stvaranje baze podataka za poduzetnike:
  - novosti iz zakonodavstva
  - novosti u poreznoj politici
  - novosti iz knjigovodstva
- ekonomske studije i studije o zaštiti okoliša

Korisnici usluga inkubatora:

Poduzetnici i oni koji to žele postati

Jedinice lokalne samouprave

Škole

Udruge

Svi kojima je cilj razvitak Gorskog kotara bez obzira na djelatnost

PINS je:

Član poduzetnickog sustava Primorsko-goranske županije

Terenski tip inkubatora

Partner Ministarstvu gospodarstva, rada i poduzetništva u provođenju i kreiranju poticajnih aktivnosti

Član Udruge hrvatskih institucija za poticanje poduzetništva

Član grupacije konzultanata pri Hrvatskoj gospodarskoj komori, županijskoj komori Rijeka

Partner i suradnik centra za održivi razvoj ruralnih krajeva - ZOE Zagreb

PINS nudi i uslugu izrade poslovnog plana koji se naplaćuje prema veličini i zahtjevnosti plana, pa nema fiksne cijene.

Partneri-suradnici:

Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva - Zagreb

Primorsko-goranska županija - Rijeka

Udruga hrvatskih institucija za poticanje poduzetništva - Zagreb

Hrvatska gospodarska komora, Županijska Komora Rijeka

Centar za održivi razvoj ruralnih krajeva - ZOE Zagreb

Centar za brdsko-planinsku poljoprivredu PGŽ-e - Stara Sušica

Projekti

Mala poslovna zona

Preradbeno otkupna stanica poljoprivrednih proizvoda

Proizvod Gorskog kotara - stvaranje branda

Prijedlog dopune plana rada PINS-a po temama i projektima Projekta ukupnog razvoja:

1. Projekt izrade prioriteta u obnovi i izgradnji objekata gospodarske, prometne i komunalne infrastrukture
2. Organizacija marketinških akcija i promocija razvoja kulturnog i sportsko rekreativnog turizma – cilj je uvrstiti lokalne spomenike kulture i sportsko rekreativne kapacitete u program posjete domaćih i stranih turista Hrvatskoj.
3. Organizacija marketinških akcija i promocija razvoja agro turizma, trgovine i proizvodnje suvenira, kao i razvoja ugostiteljstva usko povezanog s lokacijama spomenika kulture i sportsko rekreativne kapacitete
4. Promocija razvoja agro turizma - poticanje osnivanja obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava koja će cijele godine nuditi ekološki čiste lokalne proizvode, meso, mliječne proizvode, voće i povrće te usluge smještaja.
5. Organizacija marketinških akcija i promocija razvoja hotelske ponude, razvoja apartmanske ponude, razvoja apartmanske ponude "Pod stoljetnim krovovima"
6. Izrada i koncipiranje poticajnih mjera za razvoj seoskog ruralnog turizma
7. Edukacija, izrada poticajnih mjera i organizacija marketinških akcija vezano za razvoj autohtonog ugostiteljstva
8. Edukacija za nove eko poljoprivredne djelatnosti
9. Promocija Projekata Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva
10. Promocija Projekata Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka
11. Promocija Projekata Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodnog gospodarstva
12. Promocija i izvedba projekata i programa za MSP u okviru predpristupnih fondova EU (CARDS, PHARE, IPA, INTERREG)

PROGNOZA POSLOVANJA GOSPODARSTVA OPĆINE SKRAD ZA RAZDOBLJE OD 2006. DO 2011. GODINE S PREDLOŽENIM PROMJENAMA U POLITICI RAZVOJA GOSPODARSTVA

Prognoza poslovanja gospodarstva Općine Skrad za razdoblje od 2006. do 2011. godine s predloženim promjenama u politici razvoja je napravljena na način da su sadašnjim ulaganjima, prihodima i rashodima poslovanja gospodarstva Općine Skrad dodani ulaganja, prihodi i rashodi od novih projekata.

RAČUN DOBITI U '000 KUNA

Razdoblja	2006	2007	2008	2009	2010	2011
1. Ukupni prihod	11,987	12,377	13,428	13,890	13,562	13,243
2. Ukupni rashodi	11,290	11,620	12,495	13,015	12,729	12,452
2.1. Rashodi poslovanja	11,290	11,620	12,495	13,015	12,729	12,452
2.1.1. Materijalni troškovi	8,414	8,470	8,827	8,952	8,723	8,501
2.1.2. Amortizacija	800	896	994	1,088	1,088	1,088
2.1.3. Bruto plaće	2,076	2,254	2,673	2,975	2,918	2,863
2.2. Financijski rashodi	0	0	0	0	0	0
3. Bruto dobit	697	757	933	875	833	791
Nagrade, neoporezive naknade	0	0	0	0	0	0
Dobit, temelj za porez na dobit	697	757	933	875	833	791
4. Porez na dobit	0	0	0	0	0	0
5. Neto dobit	697	757	933	875	833	791
6. Rezerve	0	0	0	0	0	0
7. Dividende	0	0	0	0	0	0
8. Zadržana dobit	697	757	933	875	833	791
Zadržana dobit, kumulativ	697	1,454	2,387	3,262	4,095	4,886
Bruto dobit / uk. prihod	5.81%	6.12%	6.95%	6.30%	6.14%	5.98%
Neto dobit / uk. prihod	5.81%	6.12%	6.95%	6.30%	6.14%	5.98%
Neto dobit / vlastita sredstva	5.05%	4.80%	5.30%	4.97%	4.73%	4.50%
Neto dobit + kamate / ukupna invest.	5.05%	4.80%	5.30%	4.97%	4.73%	4.50%

PROGNOZA RENTABILNOSTI POSLOVANJA GOSPODARSTVA NA PODRUČJU OPĆINE SKRAD S PREDLOŽENIM PROMJENAMA U POLITICI RAZVOJA

Prognoza rentabilnosti poslovanja gospodarstva na području Općine Skrad je izračunata na temelju interne stope rentabilnosti.

1. RAZDOBLJE POVRATA ULAGANJA:	2015
1. NETO SADAŠNJA VRIJEDNOST ULAGANJA ZA DISKONTNU STOPU OD 2%	5,049,805 kuna
3. INTERNA STOPA RENTABILNOSTI:	6.53 %

Interna stopa rentabilnosti gospodarstva Općine Skrad je pozitivna i iznosi 6.53 %. Ulaganja se vraćaju 2015. godine.

Iz analize je vidljiv rast rezultata poslovanja gospodarstva Općine Skrad sa implementacijom navedenih investicija (ukupni prihod se povećava za 11 % u 3 godine), te je i ukupna interna stopa rentabilnosti pozitivna.

C) FINANCIRANJE ULAGANJA U PROJEKTE

Općina Skrad ima kao i svaka druga jedinica lokalne samouprave specifičan Proračun s obzirom na geografsku, demografsku, gospodarsku strukturu. Naime, za financiranje ulaganja u projekte proračunska sredstva sama po sebi nisu dovoljna i to je vidljivo iz strukture proračunskih prihoda. Kako se prihodi po posebnim propisima kao i potpore moraju namjenski trošiti, dok se za funkcioniranje grada mogu trošiti porezni prihodi za projekte ne ostaju dostatna sredstva. Kako bi se osigurala dostatna sredstva potrebno je ishodovati bezpovratna sredstva iz državnih i EU fondova za regionalni razvoj. Zaduživanje Općine Skrad se ne preporučuje, osim iznimno u osobito opravdanim gospodarskim projektima.

D) PLAN PROVEDBE PUR-A

Projekt ukupnog razvoja (PUR) je temeljni dokument Općine Skrad za provođenje općinske politike razvoja i korištenje predpristupnih i strukturnih fondova EU kojima se financiraju programi za smanjenje razlika u razvoju među članicama (strukturni fondovi). Kod razrade ovog PUR-a korišten je pristup i metodologija strukturnih fondova, što će rezultirati pojavom potrebe za učenjem i prilagodbom novom pristupu interdisciplinarnih radnih metoda temeljenih na partnerstvu.

Izrada PUR-a trajala je od ožujka 2006. do srpnja 2006.

Načela provedbe

Glavna načela provedbe PUR-a biti će slijedeća načela partnerstva:

- **Konsenzus i međuovisnost**
- **Jadnakost**
- **Raznolikost**
- **Odgovornost:** Općina Skrad ima krajnju odgovornost za pripremu i provedbu Projekta ukupnog razvoja.
- **Obvezanost:** Općina Skrad je na najvišoj razini u potpunosti obvezan na proces i načela PUR-a. PUR predstavlja okvir za srednjoročni društveno ekonomski razvoj Općine Skrad.

Obvezanost uključuje stavljanje na raspolaganje potrebnih resursa za izradu i provedbu PUR-a.

- **Transparentnost i otvorenost:** Izrada i provedba PUR-a provode se na transparentan i otvoren način te uz odgovarajuće obavještanje javnosti.
- **Partnerstvo i konzultacije sa zainteresiranim stranama:** Sve relevantne zainteresirane strane, i na nacionalnoj i na lokalnoj razini, trebaju biti konzultirane u svakoj ključnoj fazi izrade i provedbe projekta. Svi partneri (Županija, lokalne zainteresirane strane, ključna ministarstva, EU, Project Management Consulting d.o.o.) podupiru jedni druge u cilju visokokvalitetnog programa i provedbe kvalitetnih projekata. Sva pitanja, odnosno interesi, raspravljaju se na otvoren i transparentan način.

U provedbi PUR-a sudjelovati će slijedeći činitelji:

Lokalna skupina JLS

Lokalnu skupinu, koja će voditi provedbu PUR-a, imenovati će načelnik. Lokalna skupina će biti odgovorna za izmjene sadržaja i provedbu PUR-a, te konzultiranje eksperata i zainteresiranih strana. Članovi Lokalne skupine će biti predstavnici općinskih ureda i vanjski članovi. Budući da je PUR neizbježno multidisciplinaran, Lokalna skupina raspravljati će i dogovarati se o interdisciplinarnim pitanjima koja prelaze granice sektora (npr. ekološki učinci razvoja).

Lokalne zainteresirane strane

Iskustvo EU pokazuje da su razvojni programi uspješniji kada ih podupire mišljenje velike većine relevantnih zainteresiranih strana koje unose nove ideje i perspektive te dovode do razvoja novih partnerskih struktura. Relevantne zainteresirane strane uključuju one "interesne zajednice" koje u tom području žive i/ili od njega zarađuju za život. Također obuhvaćaju one koji imaju znanje, iskustvo ili aspiracije temeljene na tom području.

Kod provedbe PUR-a konzultirati će se skupina gospodarskih i socijalnih zainteresiranih strana kako bi se osigurala transparentnost, široka diskusija i konsenzus o PUR-u.

Do sada je održana jedna konzultacijska radionica.

Skupina zainteresiranih strana obavljat će nadzornu ulogu tijekom čitave provedbe PUR-a.

Treba napomenuti da konzultiranje zainteresiranih strana nije lak proces: izazov je utvrditi prave zainteresirane strane; treba uključiti dovoljan broj sudionika da bi se postigla odgovarajuća zastupljenost. Međutim sudjelovanje treba i ograničiti kako bi se zadržala učinkovitost procesa. Pored toga, kultura dijaloga između interesnih skupina često je nedovoljno razvijena.

Općinsko Vijeće

Općinsko vijeće će usvojiti konačnu verziju PUR-a i time ga pretvoriti u službeni pravni dokument te jedini i službeni okvir za društveno ekonomski razvoj Općine Skrad.

Project Management Consulting d.o.o.

Project Management Consulting će osigurati stručno provođenje cijelog procesa i davati će stručne savjete Lokalnoj skupini.

Provedba PUR-a (financiranje)

Načelnik će formalno odlučiti tko će integrirati Lokalnu skupinu - Jedinicu za provedbu PUR-a.

Glavni zadaci Jedinice za provedbu PUR-a će biti slijedeći:

- opća koordinacija provedbe PUR-a i pojedinih projekata;
- nadziranje provedbe PUR-a;
- revizija i ažuriranje PUR-a;
- koordinacija i njega partnerstva za regionalni razvoj;
- privlačenje dodatnih financijskih sredstava za provedbu PUR-a;
- izrada pojedinačnih projekata.

Izrada projekata

Jedinica za koordinaciju PUR-a utvrdit će prikladne projekte na temelju prioriteta i mjera PUR-a. Savjetodavna pomoć Project Management Consulting-a prilikom izrade projekata bit će raspoloživa cijelo vrijeme provedbe PUR-a.

Odabir projekata

Kriteriji za odabir projekata trebali bi se temeljiti na prioritetima i mjerama PUR-a (za sve projekte) i (za projekte koje sufinancira EU) biti u skladu s procedurama i programskim prioritetima EU. O kriterijima za odabir projekata bit će konzultirane sve gore spomenute skupine zainteresiranih strana.

Provedbeni plan Projekta ukupnog razvoja

- Institucije i mehanizmi realizacije
- Potrebne mjere institucionalnog jačanja
- Odbor za praćenje
- Postupci praćenja i evaluacije-ostvarivanje neposrednih ciljeva

Analizirajući cjelokupnu situaciju u Općini Skrad, njezinim razvojnim ograničenjima, definiranja razvojnih ciljeva za buduće razdoblje, potrebnih promjena gospodarske i ukupne društvene strukture, predloženih modela i konkretnih razvojnih programa u ovom djelu navode se nosioci programa kao i potrebne mjere za realizaciju programa i njihovu evaluaciju.

Kako bi došlo do realizacije zadanih ciljeva potrebno je sinergijsko djelovanje županijskih službi, ministarstava Vlade RH kao i jedinice lokalne samouprave.

Od Vlade RH se očekuje:

- dosljedno provođenje procesa decentralizacije,
- uska suradnja s jedinicom lokalne samouprave,
- prezentiranje programa vlade na lokalnoj razini, i
- provođenje edukacijskih programa za zaposlene u jedinicama lokalne samouprave

Jedinica lokalne samouprave treba:

- uključiti se u proces lobiranja za rješavanje svih problema koji koče brže oživljavanje neiskorištenih i neaktivnih gospodarskih kapaciteta,

- nastaviti provedbu postojećih programa za potporu malog i srednjeg poduzetništva i obrtništva
- kreirati s financijskim sektorom potpore za manje zahtjevne projekte u području turizma, zdrave hrane,
- razvoj poslovnih i turističkih zona,
- pronalaženje poticaja za privlačenje visoko obrazovanih i stručnih kadrova, te svih onih kadrova koji su potrebni za kvalitetno provođenje projekta razvoja,
- podizanje razine informiranosti potencijalnih poduzetnika o aktualnim programima, podizanje razine osposobljenosti administracije u jedinici lokalne samouprave kako bi se na taj način učinkovito pružile usluge zainteresiranima (koordiniranje, povezivanje, umrežavanje i druge oblike pomoći).

Kako bi se oko projekta ujedinili glavni nositelji razvoja potrebno je razviti novi oblik organiziranja tzv. lokalno partnerstvo. Na taj se način omogućuje:

- svakome da izloži svoja stajališta,
- šire sagledavanje lokalnih potencijala,
- povezivanje među aktivnostima,
- ostajanje bliže lokalnim prilikama,
- upravljanje na prilagodljiv način.

Lokalna skupina osniva se s ciljem predstavljanja interesa nositelja razvoja i uključenih zajednica, postavljanja strategije i provođenje razvojnog programa. Članovi lokalne skupine trebaju biti ljudi koji su spremni animirati razvoj u svojoj zajednici, obaviještavati, educirati i savjetovati, uspostavljati dijalog, identificirati sve one koji mogu biti uključeni u projekte, davati podršku voditeljima projekta.

Zadaci lokalne skupine:

- obavještanje i savjetovanje,
- animiranje i identificiranje voditelja projekta,
- organiziranje i provođenje neformalnog obrazovanja,
- izrada plana djelovanja i pronalaženje izvora financiranja,
- povezivanje sa stručnim tijelima,
- podrška i praćenje provedbe projekta,
- zajedničke aktivnosti.

Kako bi se vršila evaulacija razvojnog programa potrebno je definirati direktne i indirektne pokazatelje koje lokalna skupina može analizirati.

Potrebno je pratiti gospodarski razvoj kraja kroz:

- povećanje prihoda u proračunu
- povećanje broja poduzetnika – gospodarskih domaćinstava
- povećanje broja posjetitelja-broja noćenja
- smanjenje odljeva stanovništva
- povećanje životnog standarda

E) PLAN RAZVOJNE KAMPANJE ZA PROJEKTE

PROJEKT RAZVOJA "ALTERNATIVNOG TURIZMA"

Opći dio

"Alternativni turizam" definira nekoliko karakteristika:

- turizam koji poštuje ljudsku okolinu, njezin sklad i ekološke vrijednosti,
- razlikuje se od masovnog – klasičnog turizma,
- ponuda se prilagođava pojedincima i manjim skupinama, a ne masi
- cjelokupna je ponuda usmjerena na individualne potrebe, na taj se način razvijaju manji pansioni, restorani, obiteljski hoteli,
- ponudu koja se nudi karakterizira kvalitetan ambijent, ekološki i estetsko visokokvalitetan,
- posjetiteljima se omogućuje upoznavanje lokalne kulture i ljudi,
- nudi se različitost u odnosu na uobičajeni način življenja,
- ponuda vodi brigu o zdravlju, ugodu i pojedinačnim željama gosta.

Alternativni turizam na ruralnom području obuhvaća slijedeće ponude:

- a) turizam na seljačkom gospodarstvu,
- b) lovni turizam,
- c) vjerski turizam,
- d) kulturni turizam,
- e) gastronomski turizam,
- f) zdravstveni turizam,
- g) zavičajni turizam,
- h) sportsko-rekreacijski turizam,
- i) eko-turizam.

Turistička atraktivnost kraja – preduvjeti za razvoj turizma

Ocjena			Karakteristika
Loša	Dobra	Odlična	
		★	Zdrava klima
		★	Nezagađen zrak i voda
		★	Odsutnost buke
		★	Odsutnost potencijalnih opasnosti
		★	Očuvana priroda
	★		Očuvano graditeljsko nasljeđe
	★		Očuvane socio-kulturne značajke
		★	Slikovit krajolik
		★	Mogućnost slobodnog kretanja po okolini
		★	Uvjeti za rekreaciju i razonodu
★			Ugostiteljski objekti s autohtonom ponudom
	★		Dobra cestovna povezanost
		★	Telefonska infrastruktura
	★		Udaljenost pošte i ambulante
		★	Udaljenost gospodarstva do prve trgovine i gostionice
★			Zainteresiranost stanovnika za bavljenje seoskim turizmom

SWOT analiza razvoja turizma

S (Strengths – prednosti)

- očuvana prirodna i kulturna baština,
- veliki broj poljoprivrednih domaćinstava,
- relativno mala udaljenost od većeg središta i mora .

W (Weaknesses – nedostaci)

- nedostatak smještajnih kapaciteta,
- nedostatak informacija o moćnostima razvoja za potencijalne pružatelje usluga,
- nedostatak informacija za potencijalne goste.

O (Opportunities – mogućnosti)

- manji broj smještajnih kapaciteta – bolja ponuda i veća zarada,
- ekološka, gospodarska i socio-demografska održivost,
- uporaba lokalnih resursa
- turizam kao nadopuna obiteljskom budetu.

T (Threats – prijetnje)

- needuciranost ljudi,
- smanjenje broja stanovnika
- smanjenje broja mladih,
- premalo specijalističkih znanja,
- nerazvijenost financijskih institucija,
- neiskorištenost potencijala u kontinentalnom turizmu.

Provođenje projekta razvoja "alternativnog turizma"

Projekt treba započeti na način da se utvrde prioritetna područja i na taj se način grupiraju aktivnosti potrebne za njegovo provođenje. Mogu se postaviti tri glavna područje projekta:

1. Razvoj turističkih sadržaja i turističke ponude
2. Organiziranje seoskih gospodarstava za bavljenje seoskim turizmom
3. Promocija turističkih potencijala Općine Skrad

Razvoj turističkih sadržaja i turističke ponude

Kako bi se moglo nastupati na turističkom tržištu potrebno je razraditi turističke sadržaje koji će biti osnova dolaska turista u Općinu Skrad, kao što je izgradnja ugostiteljskih i smještajnih kapaciteta – ugostiteljsko turističkih zona.

Organiziranje seoskih gospodarstava za bavljenje seoskim turizmom

Postojeći prirodni resursi, zdrava klima, zdrava hrana nedovoljno se koriste u turističkoj ponudi. Dugoročno gledajući seoski turizam može omogućiti zapošljavanje na desetke članova obiteljskih domaćinstava.

Kako bi se mogla provjeriti podobnost seljačkog gospodarstva za bavljenje seoskim turizmom potrebno je provjeriti da li udovoljava sljedećim uvjetima:

- posjeduje odgovarajuće poljoprivredno zemljište,
- posjeduje gospodarske zgrade,
- ima u vlasništvu stoku,
- mogućnost uvida gostiju u poljoprivredne proizvodnje,
- lokalitet kuće na atraktivnom zemljištu,
- osiguran pristup automobilom do kuće,
- osigurana električna struja i tekuća voda,
- osigurana telefonska veza,
- odgovarajuća starosna dob članova seljačkog domaćinstva potrebama pružanja ugostiteljskih usluga.

Promocija turističkih potencijala Općine Skrad

Promocija je nužan faktor razvoja turizma i to ne samo za privlačenje turista i investitora već i za animiranje institucija za podršku turističkog razvoja.

U smislu gore navedenog treba poduzeti sljedeće aktivnosti:

1. Utvrditi položaj Općine Skrad kao turističkog odredišta
2. Identificirati sve moguće ciljne skupine (investitori, poslovni partneri itd.)
3. Pristupanje ciljnim skupinama:
  - izložbe, promocije, tiskovne konferencije
  - ishodovanje statusa turističkog mjesta za pojedina mjesta unutar Općine Skrad
  - izraditi promidžbeno-komercijalni materijal
  - definirati prepoznatljive suvenire Općine Skrad
  - koristiti konzultante za promociju
  - marketing kampanja: web stranice, brošure i CD-i
  - stalna komunikacija s turističkim, vjerskim promotorima iz drugih sredina